

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДРОГОБИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА

Кафедра технологічної та професійної освіти

«До захисту допускаю»
завідувач кафедри технологічної
та професійної освіти,
доктор педагогічних наук, професор
_____ Леонід ОРШАНСЬКИЙ
« ____ » _____ 2025 р.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ШКОЛЯРІВ ВИГОТОВЛЕННЯ
СУВЕНІРНИХ ВИРОБІВ ІЗ ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ НА
УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

Спеціальність 014.10 Середня освіта (Технології)

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – вчитель технологій, вчитель інформатики

Авторка роботи: КАРМАЛІТА Наталія Ігорівна _____
підпис

Науковий керівник: кандидат педагогічних наук, доцент
МЕЛЬНИК Галина Миколаївна _____
підпис

Дрогобич, 2025

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Зав. кафедри _____
(підпис) 24.10.2024 р. (дата)

ЗАВДАННЯ

на підготовку магістерської роботи

1. Тема «Методика навчання школярів виготовлення сувенірних виробів із текстильних матеріалів на уроках технологій».

2. Керівник – канд. пед. наук, доцент Мельник Г.М.

3. Студентка – Кармаліта Наталія Ігорівна.

4. Перелік питань, що підлягають висвітленню у кваліфікаційній роботі:

1) розглянути еволюція сувеніра – від оберегу до пам'ятного дарунка;
2) проаналізувати матеріали та інструментарій для виготовлення сувенірів;
3) охарактеризувати особливості організації навчального середовища для освоєння технології виготовлення сувенірних виробів

4) з'ясувати дидактичні засади реалізації освітнього процесу з технології виробництва іграшок-сувенірів;

5) проаналізувати технологічні особливості виготовлення сувенірів із текстильних матеріалів

6) укласти конспект уроку з вивчення технології виготовлення текстильного сувеніру;

7) розробити портфоліо проекту «Сувенір із текстильних матеріалів».

5. Список рекомендованої літератури:

1. Курчак К, Заєць Л. Забавні саморобки з вовни. Київ: Скіф, 2012. 64 с.

2. Поняття українського національного сувеніру та історія його розвитку. URL: <https://docs.google.com/document/d/1PJ9GmeLlJLcyH-8TsMkHfSEP7qzLXMhQ6QBBvUqBc0/preview?hgd=1&tab=t.0>

3. Проектна діяльність у технологічній освіті: науково-методичний посібник / під заг. ред. проф. В.С. Пікельної. Кривий Ріг, 2012. 295 с.

4. Склярєнко Оксана. Іграшковий дивосвіт. Основи моделювання м'якої іграшки. Тернопіль: В-во: Навчальна книга – Богдан, 2012. 228 с.: іл.

5. Скрипник, М.І. Шкільний урок ХХІ ст.: типи, проекти, аналіз: Нотатник педагога. Київ, Шкільний світ, 2020. 138 с.

6. Словник іншомовних слів / Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана; уклад.: Л. В. Музичко, Л. М. Шкарапута, С. М. Морозов. Вид. 2-ге, допов. та доопрац. Київ: Наукова думка, 2019. 786 с.

7. Сувенір. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Сувенір>

8. Цікаві факти з історії виробництва сувенірів. URL: <https://toneto.net/news/kultura/cikavi-fakti-z-istoriyi-virobnictva-suveniriv>

№ з/п	Назва етапу	Термін виконання	Термін звіту перед керівником, кафедрою
1.	Вивчення й аналіз псих.-педагогічної, методичної та спец. літератури; визначення вихідних положень дослідження (об'єкт, предмет, методи); формулювання мети; постановка завдань.	до 03.12.2024 р.	17.12.2024 р.
2.	Підготовка 1-го розділу роботи.	до 15.04.2025 р.	25.04.2025 р.
3.	Підготовка 2-го розділу роботи.	до 16.09.2025 р.	24.09.2025 р.
4.	Формування висновків. Оформлення роботи.	до 28.10.2025 р.	31.10.2025 р.
5.	Перевірка роботи на плагіат	до 14.11.2025 р.	21.11.2025 р.
6.	Попередній захист роботи і рецензування.	до 24.11.2025 р.	28.11.2025 р.

7. Дата видачі завдання – 24.10.2024 р.

8. Термін подачі роботи керівнику – 07.11.2025 р.

9. Із вимогами до виконання роботи і завданням ознайомлена _____ Наталія КАРМАЛІТА

10. Керівник _____ Галина МЕЛЬНИК

ЗАХИСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

1. Тема : «Методика навчання школярів виготовлення сувенірних виробів із текстильних матеріалів на уроках технологій»

Оцінка за стобальною шкалою: _____

Оцінка за національною чотирибальною шкалою: _____

Коротка мотивація захисту:

дата

Голова ЕК _____
підпис

прізвище та ініціали

Секретар ЕК _____
підпис

прізвище та ініціали

АНОТАЦІЯ

Кармаліта Н.І. Методика навчання школярів виготовлення сувенірних виробів із текстильних матеріалів на уроках технологій. – Рукопис.

У межах магістерського дослідження розглянуто еволюційні віхи виникнення сувеніра, а також проведено аналіз матеріалів та інструментів для їхнього виготовлення. Особлива увага приділяється технологічним особливостям створення сувенірів із текстильних матеріалів. Окремий блок присвячений педагогічній складовій, а саме: охарактеризовано особливості організації навчального середовища для освоєння відповідної технології та з'ясовано дидактичні засади реалізації освітнього процесу з виробництва іграшок-сувенірів.

Практичним результатом роботи є укладення детального конспекту уроку з вивчення технології виготовлення текстильного сувеніру та розробка портфоліо проєкту під назвою «Сувенір із текстильних матеріалів». Отримані матеріали формують системну методичну основу для ефективного навчання технології виготовлення сувенірних виробів.

Ключові слова: сувенір, текстильні матеріали, методика навчання, урок технологій, проєктна діяльність, школярі.

SUMMARY

Karmalita N.I. Methodology for teaching schoolchildren to make souvenirs from textile materials in technology lessons. – Manuscript.

Within the framework of the master's research, the evolutionary milestones of the emergence of a souvenir were considered, as well as an analysis of materials and tools for their manufacture was conducted. Special attention is paid to the technological features of creating souvenirs from textile materials. A separate block is devoted to the pedagogical component, namely: the features of organizing the educational environment for mastering the relevant technology are characterized and the didactic principles of implementing the educational process for the production of souvenir toys are clarified.

The practical result of the work is the compilation of a detailed synopsis of a lesson on studying the technology of making a textile souvenir and the development of a project portfolio called "Souvenir from textile materials". The obtained materials form a systematic methodological basis for effective teaching of the technology of making souvenirs.

Keywords: souvenir, textile materials, teaching methodology, technology lesson, project activity, schoolchildren.

ЗМІСТ

Вступ.....	6
Розділ 1. Виготовлення сувенірів: історичний контекст, матеріали та організація роботи.....	10
1.1. Еволюція сувеніра – від оберегу до пам’ятного дарунка.....	10
1.2. Аналіз матеріали та інструментарію для виготовлення сувенірів..	18
1.3. Організація навчального середовища для освоєння технології виготовлення сувенірних виробів.....	24
1.4. Дидактичні засади реалізації освітнього процесу з технології виробництва іграшок-сувенірів.....	29
Розділ 2. Особливості виготовлення сувенірів із текстильних матеріалів у процесі проєктної діяльності на уроках технологій.....	38
2.1. Технологія виготовлення сувенірів із текстильних матеріалів.....	38
2.2. Укладання конспекту уроку з вивчення технології виготовлення текстильного сувеніру.....	44
2.3. Розробка портфоліо проєкту «Сувенір із текстильних матеріалів».....	53
Висновки.....	63
Список використаних джерел.....	65

ВСТУП

У сучасному, стрімко мінливому суспільстві, де інновації та адаптивність є рушійними силами прогресу, творчий підхід до праці стає визначальним фактором успішної самореалізації особистості в будь-якій сфері діяльності. У зв'язку з цим, розвиток творчих здібностей учнів визначено одним із ключових завдань сучасної шкільної освіти.

Особливо сприятливим періодом для інтенсивного розвитку креативного потенціалу є підлітковий вік. Саме у цей сенситивний період вкрай важливо забезпечити учням достатній творчий простір, що сприятиме вільному вираженню їхньої індивідуальності та формуванню унікального стилю. Чудові умови для реалізації цих завдань створюються на уроках технологій, де учні мають змогу не лише всебічно розвиватися творчо, а й набувати практичних умінь та навичок, необхідних для втілення власних ідей.

Заняття з вивчення технологій вишивки, ткацтва, різьблення по деревині, декоративного розпису, мистецтва кераміки та роботи з різноманітними матеріалами не тільки сприяють розвитку дрібної моторики, просторового мислення та естетичного сприйняття, а й ефективно прилучають учнів до багатовікової культурної спадщини нашої країни. Серед розмаїття прикладних видів діяльності особливою популярністю серед школярів користуються уроки з виготовлення різноманітних виробів-сувенірів. Цей процес не лише захоплює, а й спонукає до творчого перетворення матеріалів у милі дрібнички, що можуть стати чудовими пам'ятними символами значущих подій чи періодів життя.

Основне призначення уроків технологій полягає у формуванні в учнів відповідних ключових компетентностей, розвитку практичних трудових навичок, стимулюванні творчої активності та вихованні художнього смаку. Такі уроки не тільки гармонійно поєднують різні види практичної роботи зі створення сувенірів, але й відкривають дітям прекрасний світ українського

декоративно-ужиткового мистецтва, який несе в собі багатовікові уявлення про красу, гармонію та національну ідентичність.

Сувенір-іграшка, зроблений власними руками з тканини, хутра або інших текстильних матеріалів, дедалі частіше сприймається як сучасний та оригінальний подарунок. Простота його створення, у поєднанні з яскравою декоративністю, завоювала симпатії як дітей, так і дорослих. Нерідко, окрім своєї основної декоративної функції, ці вироби виконують і практичну, ужиткову роль, збагачуючи інтер'єр та оптимізуючи побут. Прикладами можуть слугувати настінні іграшки-сувеніри з кишнями для зберігання дрібниць (щіток, гребінців), іграшки-сумки, іграшки-килимки, іграшки-подушки тощо.

Практичний досвід свідчить, що початкове захоплення учнів лише безпосереднім відтворенням запропонованих зразків поступово трансформується у стійке прагнення самостійно придумувати, проєктувати та komponувати моделі виробів, а згодом – майстерно втілювати їх у матеріалі. Цей перехід від репродуктивної діяльності до творчого конструювання є важливим показником розвитку особистості.

Актуальність зазначеної проблеми, пов'язаної з необхідністю ефективного розвитку творчих здібностей учнів через практичну діяльність, зумовила вибір теми даної **магістерської роботи**: «Методика навчання школярів виготовлення сувенірних виробів із текстильних матеріалів на уроках технологій».

Об'єкт дослідження: освітній процес на уроках технологій у закладах загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: методика організації та проведення уроків з опанування технології виготовлення сувенірних виробів.

Мета роботи: на основі аналізу історичних та культурних аспектів, підготувати та обґрунтувати методичні рекомендації, спрямовані на оптимізацію організації та проведення уроків з вивчення учнями технології створення виробів-сувенірів із текстильних матеріалів.

Для досягнення поставленої мети передбачається розв'язання таких завдань:

- 1) розглянути еволюція сувеніра – від оберегу до пам'ятного дарунка;
- 2) проаналізувати матеріали та інструментарій для виготовлення сувенірів;
- 3) охарактеризувати особливості організації навчального середовища для освоєння технології виготовлення сувенірних виробів
- 4) з'ясувати дидактичні засади реалізації освітнього процесу з технології виробництва іграшок-сувенірів;
- 5) проаналізувати технологічні особливості виготовлення сувенірів із текстильних матеріалів
- 6) укласти конспект уроку з вивчення технології виготовлення текстильного сувеніру;
- 7) розробити портфоліо проєкту «Сувенір із текстильних матеріалів».

Для досягнення поставленої мети та розв'язання визначених завдань у роботі були використані такі **методи дослідження**: *теоретичні* (аналіз, синтез, узагальнення та систематизація наукової, мистецтвознавчої, психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми розвитку творчих здібностей учнів, організації навчального процесу на уроках технологій, а також вивчення передового педагогічного досвіду з виготовлення сувенірних виробів); *емпіричні* (педагогічне спостереження за навчальним процесом на уроках технологій, аналіз продуктів діяльності учнів, бесіди з учителями та учнями для з'ясування їхнього ставлення до творчої діяльності та ефективності запропонованих методик).

Теоретична значущість цього магістерського дослідження полягає у комплексному та міждисциплінарному розкритті ролі сувеніру, що виходить за межі його традиційного сприйняття як простого туристичного артефакту, а виступає важливим інструментом культурного та громадянського конструювання.

Практична цінність роботи полягає в розробці конкретних методичних рекомендацій, які дозволять ефективно реалізувати освітній та виховний потенціал уроків технологій, сприяючи всебічному розвитку учнів. Запропоновані матеріали можуть бути використані вчителями технологій загальноосвітніх навчальних закладів, студентами педагогічних спеціальностей, а також керівниками гуртків та студій декоративно-прикладного мистецтва для підвищення ефективності навчання та розвитку творчих здібностей учнів.

Апробація результатів. Основні положення та результати магістерської роботи доповідалися на XII Міжнародній науково-практичній конференції викладачів та студентів факультету фізики, математики, економіки та інноваційних технологій «Актуальні проблеми сучасної науки» (тема доповіді «Основні віхи еволюції сувенірного виробництва»).

Магістерська робота має традиційну структуру і складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ВИГОТОВЛЕННЯ СУВЕНІРІВ: ІСТОРИЧНИЙ КОНТЕКСТ, МАТЕРІАЛИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ

1.1. Еволюція сувеніра – від оберегу до пам'ятного дарунка

За своєю природою сувенір тісно пов'язаний з поняттями подарунка, гостинця та трофея. Саме слово «сувенір» походить з французької мови та буквально означає «те, що привезено з дороги» або «нагадувати, пам'ять». Це не просто предмет, а своєрідний подарунок на згадку або річ, що несе в собі спогади.

У словнику іншомовних слів знаходимо таке тлумачення цього терміну: «Сувенір (франц. *souvenir*, від лат. *subvenio* – приходжу) – 1) подарунок на згадку або річ, пов'язана із спогадами про кого-, що-небудь. 2) Художній виріб, який купують на згадку про відвідини якоїсь країни, визначного місця» [22, с. 652-653].

З інтенсивним розвитком туризму виникло навіть окреме поняття – сувенірна промисловість. Відвідуючи цікаві чи визначні місця, ми природно відчуваємо бажання придбати щось, що слугуватиме нагадуванням про отримані враження. Саме тут на допомогу приходять сувеніри, які дозволяють нам зберегти частинку тієї атмосфери та емоцій.

У сучасному світі, коли люди мандрують та відкривають нові місця, сувенір можна трактувати як невеликий подарунок, привезений рідним та близьким. Цей подарунок є своєрідним невербальним посланням, що промовляє, що нам було дуже цікаво та чудово в поїздці, але ми постійно пам'ятали про вас і тому привезли вам також частинку радості й задоволення від вражень, отриманих під час подорожі. Сувенір стає мостом, що переносить частинку емоцій та досвіду з однієї людини до іншої [25].

До сувенірів відносять вироби з чітко визначеними ознаками: вони повинні бути оригінальними, художньо оформленими у традиційному для країни, краю чи регіону стилі. Вони мають відображати національні або

місцеві особливості, визначні події, пам'ятні дати, досягнення вітчизняної науки, культури, мистецтва чи спорту.

Таким чином, сувеніри виконують важливу пізнавальну роль, сприяючи взаєморозумінню, духовному збагаченню та зближенню людей і народів. Вони є матеріальним вираженням життя та культури країни, яку вони представляють, дозволяючи нам дізнатися більше про чужі традиції та цінності.

Один із різновидів сувеніра – це пам'ятні подарунки, пов'язані з важливими подіями нашого життя. Це можуть бути подарунки на честь народження дитини, срібної або золотої річниці весілля, новосілля, отримання атестата зрілості чи першої професії, а також святкування дня народження нашої держави та інших значущих дат. Такі сувеніри стають чуттєвим нагадування про важливі життєві віхи.

Це більше, ніж просто дрібнички, це – матеріальні свідчення наших подорожей, подій та зустрічей. Але історія цих пам'ятних предметів сягає значно глибших часів, ніж звичні нам магнітики та тарілочки.

Найдавніші предки сучасних сувенірів виконували зовсім іншу, сакральну функцію. Вони були не дрібничками для туристів, а потужними магічними оберегами, покликаними захищати людину та її дім від злих духів і нещасть. Ці артефакти, виготовлені з глини, дерева чи металу, були невід'ємною частиною релігійних і побутових ритуалів.

Попри те, що сьогодні сувеніри продаються на кожному кроці, їхня історія набагато глибша, ніж може здатися.

Історики стверджують, що перші сувеніри з'явилися задовго до масового туризму. Ще в Давньому Єгипті мандрівники купували амулети та маленькі фігурки богів, вірячи в їхню магічну силу. Це були не просто сувеніри, а обереги.

У Середньовіччі люди, що здійснювали паломництва, привозили з собою реліквії – часто це були металеві значки чи медальйони із

зображеннями святих місць. Це вже був крок до сучасного розуміння сувеніра як пам'ятки.

Наприклад, у слов'янській культурі величезне значення мали фігурки Берегині – богині землі та покровительки дому. Її зображення носили як амулети або розміщували в хатах для захисту. Ці магичні амулети з часом втратили своє первісне значення, перетворившись на іграшки та прикраси, що зберігали в собі лише відгомін стародавніх вірувань.

У XIX столітті, в епоху романтизму, сувенір набув нового, більш особистого значення. Він став символом зв'язку між людьми і своєрідним «резервуаром» для ідеалізованих спогадів. Медальйони з локонами волосся коханих, дрібні предмети з подорожей – усе це було покликане зафіксувати емоції та моменти, що були важливими для конкретної людини.

Справжній розквіт сувенірної справи почався в XIX столітті з розвитком залізниць та пароплавів. Подорожі стали доступнішими для ширшого кола людей. Разом із цим зростав і попит на «пам'ятні предмети».

Так, у Вікторіанській Англії великою популярністю користувалися керамічні та металеві вироби із зображенням визначних місць, таких як Біг-Бен або Букінгемський палац. Це був час, коли сувеніри стали частиною масової культури.

У Сполучених штатах Америки сувенірна індустрія розцвіла завдяки туристичним маршрутам, що пролягали вздовж залізничних колій. Пам'ятні предмети з місць історичних подій, наприклад, битви при Геттісберзі, стали дуже популярними.

Сувеніри – це не просто комерція, а відображення національної ідентичності. Кожна країна має свої унікальні символи.

Так у Японії, це Дарума – лялька-невалаяка, що символізує стійкість та силу духу. А ще – кокесі, дерев'яні ляльки, що стали символом традиційного японського ремесла.

Італія славиться своєю керамікою. Мініатюрні теракотові фігурки та вироби зі знаменитого муранського скла є не тільки сувенірами, але й витворами мистецтва.

Франція – це, звісно, Ейфелева вежа. Її зображення можна знайти на будь-чому, від брелоків до хустинок.

Китай пропонує туристам сувеніри, що мають тисячолітню історію, як-от фігурки теракотової армії [33].

З розвитком туризму у XX столітті сувенір пережив чергову трансформацію. Він перетворився на масову продукцію, яка є невід’ємною частиною будь-якої подорожі. Замість унікальних оберегів з’явилися стандартні вироби – магніти, брелоки, тарілки, що символізують відвідане місце.

У наш час, в епоху глобалізації та масового туризму, сувенір знову змінює своє призначення. Він стає не лише символом пам’яті, а й свого роду візитівкою країни чи події. Це може бути що завгодно: від традиційних українських виробів – писанок, вишивки, кераміки – до значків, медалей та символічних дрібничок з міжнародних конгресів чи спортивних змагань.

Що робить звичайну річ національним сувеніром? Це не просто дрібничка, яку можна купити в туристичній крамниці. Це предмет, що містить у собі частину душі народу, його історії та культури. Українські сувеніри – це не просто пам’ятні речі, а цілі світи, закодовані в унікальних символах.

Національний сувенір – це своєрідний «культурний посол», що подорожує світом, розповідаючи про країну. Він виконує кілька важливих функцій:

1. *Спогад*. Це своєрідний матеріальний «якір», що повертає нас до приємних моментів подорожі, до запаху карпатських лісів чи шуму морських хвиль на одеському узбережжі.

2. *Дарунок*. Даруючи український сувенір, ви ділитесь частинкою своєї культури, показуючи, що пам'ятали про близьку людину під час своєї мандрівки.

3. *Трофей*. Сувенір – це доказ вашої подорожі, який можна поставити на полицю, як медаль за перемогу.

4. *Подорож для інших*. Сувенір стає вікном у світ для тих, хто не може мандрувати, що дозволяє уявити собі інші культури та традиції.

5. *Генетичний код нації*: обереги та символи

Сувенір є знаковим об'єктом, що виконує роль культурного амбасадора. Він слугує засобом комерційної та культурної дипломатії, представляючи країну та її спадщину. Його основна функція – не стільки утилітарна, скільки емоційна та мнемонічна: він є каталізатором для відновлення спогадів про подорожі. Придбання сувеніра можна розглядати як акт «імпорту» елементів іноземної культури, що дозволяє індивіду підтримувати ментальний зв'язок з місцем, яке він відвідав. Отже, сувенір – це артефакт, що кодує в собі національну ідентичність і дозволяє її розпізнати.

Український сувенір – це часто не просто річ, а оберіг із давньою історією. Колись наші предки вірили, що певні предмети можуть захистити від злих сил. Ця віра трансформувалася в мистецтво, яке ми бачимо сьогодні.

Наприклад, в Україні традиційні сувеніри, такі як писанки, вишиті рушники, ляльки-мотанки, керамічні глечики або дерев'яні булави, є не просто прикрасами, а матеріальним відображенням душі народу. Вони розповідають історію без слів, просто своєю формою, кольором та візерунком.

Так, Берегиня – це не просто лялька, а давній символ. Берегиня була слов'янською богинею, що захищала дім та сім'ю. Її образ зберігся у вишивці та народних ляльках, які сьогодні є популярними сувенірами. Вони несуть у собі енергію захисту та материнської любові.

Орнаменти на вишиванках – це не просто красиві візерунки. Це символічна мова, яку наші предки використовували для передачі знань. Кожен елемент – ромб, коло, квітка – мав своє значення, що захищало власника та приносило йому добро. Рушник, зокрема, є одним із найсильніших українських символів, що супроводжував людину протягом усього життя, від народження до останньої подорожі.

А писанка, здавалося б звичайне яйце, розписане складними візерунками, перетворюється на мініатюрний витвір мистецтва та потужний оберіг. Вона символізує життя, відродження та Всесвіт [13].

Саме тому вони є такими цінними для мандрівників, які хочуть зберегти частинку автентичності та пам'яті про свою поїздку. Ці предмети слугують візуальним нагадуванням про незабутні моменти та людей, яких ми зустріли.

Сьогодні українські сувеніри поєднують у собі багату історію та сучасний дизайн. Ми бачимо, як традиційні елементи – орнаменти, символи – з'являються на сучасних предметах: від магнітів та футболок до стильних керамічних виробів та прикрас.

Таким чином, український сувенір – це не просто річ. Це уособлення глибоких культурних традицій, що стали частиною сьогодення, і продовжують передавати послання про унікальну історію та дух українського народу.

Сувенір сьогодні – це спосіб зафіксувати момент, будь то подорож до нової країни, участь в Олімпіаді чи просто відвідування музею. Він допомагає нам не лише згадати, але й поділитися своїми враженнями з іншими, створюючи міцніші зв'язки між людьми та культурами.

У наш час сувеніри виконують кілька важливих функцій:

1. *Пам'ятна* – вони є матеріальним доказом нашої присутності в певному місці чи на події. Невеликий значок з Олімпійських ігор, вимпел з музичного фестивалю або керамічна фігурка з України – все це допомагає закріпити спогади в нашій свідомості.

2. *Пізнавальна* – сувеніри часто відображають національні та місцеві особливості. Наприклад, українські туристичні сувеніри – це не лише писанки чи вишиванки, а й керамічні вироби Косівщини, ляльки-мотанки, дерев'яні скриньки. Вони знайомлять іноземців з культурою та мистецтвом країни, сприяючи культурному обміну та взаєморозумінню.

3. *Соціальна* – даруючи сувенір, ми ділимося своїми враженнями та емоціями. Це спосіб показати близьким, що ми пам'ятали про них під час подорожі.

Сувенір має бути не просто дрібничкою. Справжня сувенірна продукція повинна мати певні ознаки:

- 1) оригінальність (вона має бути унікальною, а не масовою штамповкою);
- 2) художня цінність (якісний сувенір часто є витвором декоративно-ужиткового мистецтва);
- 3) національна/місцева автентичність (він повинен чітко відображати особливості місця, яке представляє).

З огляду на це, сувеніри є не лише комерційним продуктом, а й важливим елементом культури, що допомагає людям з різних країн і народів пізнавати та зближуватися одне з одним.

Нині сувенірна індустрія переживає нову трансформацію. Відходить у минуле епоха одноманітних, серійно виготовлених магнітів. Сучасні туристи все більше цінують унікальність та екологічність. Високо ціняться такі фактори при виготовленні сувенірів як:

- 1) *ручна робота*, адже вироби, створені місцевими майстрами, набувають особливої цінності, не тільки підтримують локальну економіку, а й дозволяють доторкнутися до справжньої культури регіону;
- 2) *екологічні матеріали*, позаяк зростання екологічної свідомості призвело до популярності сувенірів, виготовлених з перероблених матеріалів, деревини, льону та інших природних компонентів.

Сьогодні виробництво сувенірів – це не лише данина традиціям, а й синтез високої майстерності, творчої уяви, сучасного дизайну та інноваційних матеріалів. Майстри використовують як класичні матеріали (дорогоцінні метали, ювелірне каміння, кераміку), так і нестандартні, створюючи унікальні та довговічні предмети, які поєднують минуле і сьогодення.

Сучасні сувеніри можна класифікувати за їхнім функціоналом, що допомагає краще зрозуміти їхню роль у нашому житті:

1. *Особисті прикраси*: предмети, що підкреслюють індивідуальність, як-от браслети, каблучки, брошки та гарнітури.

2. *Аксесуари*: практичні речі для повсякденного використання (гаманці, візитниці, брелоки, краватки).

3. *Інтер'єрні прикраси*: вироби, що додають атмосферу та стиль приміщенню (художні вироби з кераміки, деревини, металу чи каменю).

4. *Столове приладдя*: посуд та сервізи, що поєднують естетику та функціональність.

5. *Письмове приладдя*: ручки, чорнильниці, тримачі для паперу, що роблять процес письма приємнішим.

6. *Символічні сувеніри*: предмети, що мають особливе значення, наприклад, пам'ятні медалі, символи, брелоки, герби, або вироби народних промислів.

7. *Спеціалізовані сувеніри*: предмети, що відповідають вузькому призначенню, як-от приладдя для годинників, тютюну чи релігійні вироби.

Цінність сувеніра визначається його *споживними властивостями*. Вони показують, наскільки добре він задовольняє потреби людини під час використання.

Соціальні властивості відображають, наскільки товар відповідає культурним та соціальним потребам суспільства. Наприклад, вишиванка як сувенір відповідає потребі у вираженні національної ідентичності.

А *функціональні властивості* визначають, чи виконує сувенір своє основне призначення (чи зручно користуватися ручкою, чи якісно зроблений гаманець).

Естетичні ж властивості відображають його красу, дизайн, гармонію форм, кольорів та матеріалів.

Надійність показує, як довго і бездоганно товар може служити, зберігаючи свою привабливість і функціональність.

Ергономіка та безпека – ці властивості гарантують, що сувенір є зручним у використанні та безпечним для людини.

Отже, сувенір – це вже не просто дріб'язок. Це усвідомлений вибір, який відображає наші цінності та бажання зберегти не тільки спогади, але й навколишній світ.

1.2. Аналіз матеріали та інструментарію для виготовлення сувенірів

Для створення унікального сувеніра важливо правильно підібрати матеріали, які стануть основою виробу і додадуть йому характеру. Адже майстер, який створює виріб-сувенір виступає «художником-творцем», а його робочий стіл стає своєрідною палітрою, де кожен елемент має своє призначення.

Вибір матеріалу є ключовим етапом у створенні сувеніра, оскільки він визначає не лише його естетичний вигляд, але й довговічність, вартість та технологію виготовлення.

Матеріали для виготовлення сувенірів можна умовно поділити на дві основні групи: матеріали для основи, для оздоблення та допоміжні матеріали. Кожна з цих груп має свої унікальні властивості.

Матеріали для основи. Ці матеріали формують основний каркас або тіло сувеніра. Їхніми ключовими властивостями є міцність, стабільність та здатність тримати форму. До цієї групи відносять деревину, глину (кераміку),

метали (бронзу, мідь, срібло тощо), природні матеріали, солоне тісто та інші матеріали.

Одним з найпоширеніших матеріалів є *деревина*, що цінується за свою екологічність, теплоту та легкість обробки. З неї створюють різьблені фігурки, магніти, скриньки та інші вироби, які зберігають природну текстуру та аромат. Однак деревина чутлива до вологи та перепадів температур, що може спричинити розтріскування або деформацію, а тому потребує додаткової обробки (лакування, просочення) для захисту.

Глина та кераміка дозволяють реалізувати складні форми, надаючи сувенірам традиційного, «домашнього» вигляду, особливо це стосується розмальованих вручну виробів. Після випалу вони стають міцними та довговічними. Проте робота з цими матеріалами вимагає спеціального обладнання (наприклад, гончарний круг, піч для випалу тощо), а вироби крихкі до обробки та можуть легко розбитися.

Метали, такі як латунь, бронза або срібло, використовуються для створення довговічних та престижних сувенірів, наприклад, значків, медалей або мініатюрних скульптур. Металеві вироби можуть бути як литими, так і кованими. Але висока вартість матеріалу та складність обробки, вимагає спеціальних навичок та інструментів. І більшість металів схильні до окислення (корозії).

Природні матеріали (шишки, гілки, сухі квіти, каміння, солома, вербова лоза тощо) дозволяють створювати унікальні та екологічні сувеніри, що передають красу природи. А втім такі вироби можуть бути крихкими та потребують спеціальної обробки для довговічності (сушка, просочення).

Солоне тісто – доступний та пластичний матеріал, який дозволяє ліпити різноманітні фігурки та композиції. Після висушування або випікання стає твердим, і його можна розфарбовувати. Проте вироби із нього крихкі після висихання, можуть розсипатися при падінні, втому вимагають правильного сушіння або випікання, щоб уникнути тріщин.

Яйце для писанки. Писанкарство – традиційне українське мистецтво розпису яєць. Воно отримало особливе значення, ставши основою для створення унікальних сувенірів – писанок, крашанок, дряпинок. Сувенір, виготовлений на основі яйця, – це не лише прикраса чи подарунок. Це носій традицій, у якому поєднано глибоку символіку та майстерність народних умільців. Сьогодні яйце як сувенірна основа зберігає свою актуальність. Воно може бути виготовлене не лише з природної шкаралупи, а й з дерева, кераміки, скла чи металу. Проте символіка залишається незмінною – це образ нового початку, надії й духовного зв'язку поколінь.

Цей процес вимагає дрібної моторики та знання традиційних символів, потребують обережного поводження, щоб уникнути розтікання або нерівномірного нанесення.

Також активно використовуються сучасні матеріали, такі як полімерна глина, епоксидна смола, акрил та пластик, які дозволяють створювати яскраві, легкі та стійкі до пошкоджень сувеніри з різноманітними ефектами.

Полімерна глина – пластичний матеріал, який твердіє під час запікання. З неї створюють деталізовані мініатюри, прикраси та брелоки. Широкий спектр кольорів та легкість у використанні роблять її популярною серед початківців. Однак до її недоліків варто віднести такі: крихкість після запікання (при падінні), виділення специфічного запаху під час термічної обробки.

Епоксидна смола використовується для створення прозорих, глянцевих виробів з різноманітними включеннями (квіти, блискітки, фотографії). Після застигання стає міцною, як скло. Її недоліками є токсичність компонентів до застигання, що вимагає використання засобів захисту та вона може жовтіти з часом під впливом сонячних променів.

Текстильні матеріали, зокрема льон, бавовна та фетр, штучне хутро чудово підходять для створення м'яких іграшок, ляльок-мотанок, вишитих картин, що надає виробам особливої самобутності та тепла.

При виборі тканин та хутра варто звертати увагу на різноманітність їх кольорів, фактур і видів.

Так, легкі тканини (ситець гладкофарбований і набивний, байка, трикотаж, фланель) добре підходять для пошиття сувенірів, костюмів для іграшок та декоративного оздоблення. Поплін, льон, рушникові тканини чудово підходять для виготовлення вишиваного одягу та речей домашнього вжитку. А щільні матеріали (драп, сукно, повсть) рекомендуються для виготовлення настінних декоративних іграшок і комбінованих об'ємних виробів тощо. А втім, тканини схильні до вицвітання, зношування та забруднень, а вироби можуть втрачати форму з часом.

Натуральне та штучне хутро використовується для створення об'ємних, пухнастих деталей та імітації тварин. Коротковорсове синтетичне хутро та плюш – оптимальні для створення набивних об'ємних іграшок, адже легко крояться й добре тримають форму, а довговорсове хутро (синтетичне або натуральне) найчастіше застосовують для обробки та комбінування з іншими матеріалами [19].

Матеріали для оздоблення та декору. Ці матеріали використовуються для надання сувеніру естетичного вигляду, додавання деталей, кольору та текстури. Їхніми ключовими властивостями є пластичність, яскравість та зручність у застосуванні.

Нитки. Нитки використовуються для шиття, вишивання та плетіння. Для виготовлення сувенірних іграшок використовують катушкові нитки №30–40 різних відтінків. Декоративне оздоблення (видимі шви, вишивка) виконують муліне, ірисом, штопкою чи вовняною пряжею [9]. Це дозволяє надати вишитим сувенірам (рушникам, серветкам, картинам, сорочкам та іншим виробам) виразності й індивідуальності.

Пряжа (вовна, акрил, бавовна) використовується для в'язання гачком або спицями, що дозволяє створювати м'які та об'ємні сувеніри. Ткані сувеніри: створюються на ткацьких верстатах. Дозволяють виготовляти мініатюрні килимки, пояси та інші вироби з традиційними орнаментами.

Тасьма, сутаж, кольорові стрічки, гудзики застосовуються для з'єднання деталей, прикрашання та створення завершеного образу іграшки [18].

Бісер – маленькі намистини, які використовуються для вишивки, плетіння та створення прикрас, декорування виробів з деревини. Вони надають виробам яскравість та ефектність. Робота з бісером вимагає терпіння та дрібної моторики, а дрібні деталі легко втратити.

Фарби та лаки використовуються для розпису та захисного покриття. Акрилові фарби швидко сохнуть та є стійкими, лаки забезпечують захист від пошкоджень та надають блиск. Розпис по дереву та кераміці дозволяє надати виробам унікального характеру.

При виготовленні іграшок часто використовують ***допоміжні матеріали***.

Так, *папір і картон* необхідний для виготовлення викрійок-лекал і каркасів деяких видів іграшок. Існує багато видів паперу (альбомний, оксамитовий, плакатний, шпалерний пергаментний тощо), відрізняються щільністю, товщиною і кольором. Учням особливо подобається працювати з кольоровим папером, який легко ріжеться, складається та склеюється.

Фольга використовуються для оздоблення виробів, плетіння. Це – тонкі металеві аркуші (алюміній, олово тощо), що надають виробам декоративності.

Поролон, вата. З поролону роблять основу для плоских іграшок-сувенірів. Ватою набивають зшиті форми іграшок [20].

Дріт (1–3 мм) є необхідним матеріалом для скріплення частин сувеніра, наприклад при виготовленні об'ємного каркаса сувеніра із соломи та для інших цілей. Найзручніше працювати з мідним дротом.

Як додаткові матеріали використовують також фанеру, гальку, дрібні камені, кісточки від винограду, волосінь, щетинки тощо. Використання кожного із них буде залежати від задуму, прояву творчості, майстерності, кмітливості учнів.

Для роботи з кожним матеріалом потрібен свій набір інструментів. Важливо знати, як правильно з ними поводитися, щоб забезпечити якість виробу та власну безпеку.

Так у робота з деревиною, глиною та епоксидною смолою застосовують такі інструменти як різак, ніж, лобзик, шліфувальний папір, стеки, петлі, форми, піч для випалу, пензлики. Працюючи з ними варто дотримуватися таких правил безпеки:

- Працуйте в добре освітленому та провітрюваному приміщенні.
- Використовуйте захисні окуляри та рукавички, особливо при роботі з гострими інструментами та хімічними речовинами (смола).
- Тримайте інструменти гостро заточеними – тупі можуть зісковзнути та спричинити травму.
- Дотримуйтеся інструкцій виробника щодо температури та часу випалу, а також правил змішування компонентів.

А робота з текстильними матеріалами передбачає використання такого інструментарію як ножиці, голки, нитки, спиці для в'язання, гачки, ткацькі верстати, п'яльця, швейна машинка. Тут варто звертати увагу на такі правила безпеки:

- Використовуйте голки та спиці обережно, зберігайте їх у спеціальних футлярах.
- Переконайтеся, що робоче місце добре освітлене, щоб не напружувати очі.
- При роботі з швейною машиною слідкуйте, щоб одяг не потрапляв у механізми.

Працюючи з бісером послуговуються голками для бісеру, нитками, лісками, ножицями, спеціальними килимками для бісеру. Тут слід звернути увагу на те, що виконувати вироби потрібно над спеціальним килимком, щоб бісер не розсипався; зберігати бісер у закритих контейнерах; працювати при хорошому освітленні, щоб уникнути втоми очей.

Для виконання писанок, крашанок, крапинок потрібні: писачок, віск, анілінові фарби, свічка або пальник для нагрівання писачка. Працювати слід обережно з гарячим воском та відкритим вогнем та тримайте легкозаймисті матеріали подалі. Використовувати фарби в добре провітрюваному приміщенні, щоб уникнути вдихання хімічних випарів. Тримати руки подалі від обличчя та очей під час роботи з фарбами.

Для роботи із солоним тістом такі інструменти: ємність для замішування, качалка, стеки для ліплення, ніжик, пензлики для розфарбовування, духовка або місце для сушіння. При цьому потрібно:

- використовуйте тільки ті інструменти, які призначені для роботи з харчовими матеріалами.
- не вживайте тісто в їжу.
- при випіканні в духовці дотримуйтеся правил протипожежної безпеки та рекомендацій щодо температури.

Кожен матеріал має свої унікальні властивості, що дозволяє майстрам втілювати найсміливіші ідеї та створювати сувеніри, які відображають дух і культуру місця. Відповідний вибір матеріалів та інструментів – запорука успіху у творчості.

1.3. Організація навчального середовища для освоєння технології виготовлення сувенірних виробів

Створення надихаючого навчального середовища є ключовим аспектом успішного викладання технологій, особливо в частині виготовлення сувенірних виробів. Це не просто приміщення, а простір, де народжуються ідеї та формується творча особистість.

Фундаментом такого простору є дотримання санітарно-гігієнічних норм, що регулюють умови праці та навчання. Згідно з Державними санітарними правилами і нормами влаштування навчальних закладів, майстерня повинна відповідати чітким параметрам: площа приміщення на

одного учня має становити не менше 4,5-6,0 м², що забезпечує достатній простір для комфортної роботи та пересування. Це має бути просторе, світле, сухе приміщення, яке забезпечене природним доступом повітря, легко провітрюється та має достатнє денне та вечірнє освітлення [2].

Окрім площі, критично важливими є вимоги до повітрообміну. Приміщення має бути обладнане природною або примусовою вентиляцією для забезпечення постійного притоку свіжого повітря. Кратність повітрообміну, тобто кількість разів, скільки повітря повністю оновлюється за годину, має становити 1,5-2,0. Це дозволяє підтримувати оптимальний мікроклімат і запобігає накопиченню пилу та запахів від матеріалів [3].

Важливо також забезпечити рівномірне освітлення робочих поверхонь. Рівень освітленості на столах, де працюють учні, має відповідати нормі не менше 300-500 люкс (Лк). Окрім денного світла, важливе значення має якісне штучне освітлення, зокрема люмінесцентні лампи або сучасні LED-лампами, з нейтральним білим світлом, що створюють безтіньовий потік, максимально наближений до природного. Це не тільки запобігає перевтомі очей, але й допомагає розрізняти дрібні деталі та відтінки матеріалів.

Також важливим є контроль рівня шуму, який має не перевищувати 50-60 дБ (децибел). Дотримання цієї норми допомагає учням зосередитися, адже надмірний шум може спричиняти втому та розсіяність.

Кольорове оформлення приміщення також має значний вплив на продуктивність та емоційний стан учнів. Стіни рекомендується фарбувати в світлі, теплі тони (світло-зелений, кремовий, персиковий, жовтий). Ці кольори позитивно впливають на настрій, не викликають зорової втоми і створюють відчуття затишку.

Наповнення кабінету повинно бути продуманим до дрібниць. Навчальне устаткування кабінету має включати повний комплект меблів, інструментів та пристосувань, необхідних для організації повноцінних занять, а також для зберігання та демонстрації наочних посібників [10].

До меблів належать індивідуальні робочі столи (бажано з регульованою висотою для забезпечення ергономічності), стільці, що відповідають віку учнів, та шафи для зберігання. Розміщення робочих столів у навчальному кабінеті слід планувати таким чином, щоб природне світло падало з лівого боку та спереду для праворуких учнів, і з правого боку для ліворуких, запобігаючи утворенню тіней від рук, які можуть створювати перешкоди під час роботи.

Робоче місце вчителя обладнується столом і стільцем, призначеними для планування та проведення уроків, розміщення журналів, методичних матеріалів, а також різних підставок для демонстрації зразків виробів. Це має бути функціональна зона, що дозволяє вчителю ефективно керувати навчальним процесом.

У приміщенні обов'язково повинна бути настінна дошка (крейдяна або маркерна), бажано великого розміру. На ній виконують графічні роботи, розміщують плоскі наочні посібники, організовують короткочасні виставки учнівських робіт. Дуже зручною є розкладна дошка-екран або інтерактивна дошка, яку можна використовувати для демонстрації відео, мультимедійних презентацій та інтерактивних матеріалів, що значно розширює можливості візуалізації навчального матеріалу та залучення учнів.

Крім робочих столів, що мають бути правильно розставлені для оптимального освітлення, у майстерні необхідно розмістити комбіновані шафи: верхня частина з прозорими дверцятами для постійної виставки кращих учнівських робіт, а нижня, закрита, – для зберігання інструментів, матеріалів та пристосувань, поточної роботи школярів, наочного матеріалу. Їх варто розташувати біля бічної стіни кімнати.

У верхній частині можна також розмістити зразки сувенірних виробів, ілюстративний матеріал, що слугуватиме джерелом натхнення та прикладом для наслідування. Важливо, щоб експозиція була динамічною та регулярно оновлювалася.

Організоване зберігання інструментів та пристосувань є критично важливим для збереження їх робочих частин, запобігання пошкодженням та забезпечення безпеки. Розміщення кожного виду інструментів в окремих скриньках, спеціальних органайзерах або на перфорованих дошках та у певному порядку забезпечить швидку роздачу під час занять, легкість їх обліку та контроль за цілісністю [31]. Комплекти викрійок-лекал рекомендується зберігати в окремих, промаркованих конвертах або папках для зручності використання та збереження.

Для створення дійсно ефективного та надихаючого освітнього середовища, важливе значення має не лише організація робочих місць та належне зберігання матеріалів, але й систематичне та цілеспрямоване використання наочних посібників.

Їх застосування відіграє ключову роль у засвоєнні учнями нового матеріалу, особливо в практично орієнтованих дисциплінах, як технології. Засоби наочності дозволяють сформувати у школярів різностороннє та комплексне уявлення про будь-який зразок, етапи виконання певного завдання, принципи роботи з матеріалами та інструментами, сприяють міцнішому та глибшому засвоєнню матеріалу. Наочні посібники ефективно демонструються під час пояснення завдання, у процесі бесіди, а також можуть слугувати орієнтиром під час самостійної роботи учнів, візуалізуючи теоретичні відомості та практичні кроки.

До основних видів наочних посібників, які активно використовують на заняттях з технологій, відносяться:

- *Барвисті таблиці та схеми*: з графічними зображеннями виробів-сувенірів, кресленнями, послідовністю виконання операцій, технічними характеристиками матеріалів. Їх використовують як ілюстрації при поясненні нового матеріалу та як покрокові інструкції при виконанні практичних робіт.
- *Зразки сувенірів*: виконаних учителем, учнями попередніх класів або народними майстрами. Вони дають точне уявлення про розмір, форму,

об'єм виробів, особливості дизайну. Такі вироби слугують наочним матеріалом для демонстрації конструктивного з'єднання деталей, виконання різних видів швів, технік декорування та оформлення. Важливо, щоб зразки були якісними та естетично привабливими.

- *Ілюстративний, фото- та відеоматеріал*: це можуть бути альбоми, плакати, електронні колекції зображень, короткі відеоролики, що супроводжують розповідь або бесіду про види сувенірних виробів, історію їх створення, культурні традиції, сучасні тенденції у світі сувенірів.
- *Зразки виробів народних майстрів*: надають неоціненну допомогу в естетичному розвитку учнів, формуванні їхнього художнього смаку, розумінні національних традицій та регіональних особливостей декоративно-ужиткового мистецтва [32]. Вони слугують джерелом натхнення та демонструють високий рівень майстерності.
- *Мультимедійні презентації та інтерактивні ресурси*: дозволяють динамічно представляти навчальний матеріал, включати анімації, відеоінструкції, віртуальні екскурсії до майстерень. На них можна представити кращі роботи школярів, методичні розробки моделей іграшок-сувенірів, різні композиції іграшок за темами казок і літературних творів, або ж приурочені певним подіям та святкам. Це підвищує зацікавленість учнів та сприяє кращому сприйняттю інформації [4].

Обов'язковим елементом є настінна дошка, бажано розкладна з інтегрованим екраном, що дозволяє як виконувати крейдянні роботи, так і демонструвати презентації та відео.

Особливе місце в сучасному кабінеті технологій займає інформаційно-цифрове обладнання. Замість звичайної дошки, все частіше використовується інтерактивна або смарт-дошка [21]. Це не просто поверхня для письма, а мультимедійний інструмент, що дозволяє:

- демонструвати відеоуроки та анімації процесу виготовлення, що робить пояснення більш наочним;
- виконувати колективні віртуальні проєкти, наприклад, розробку ескізів або креслень сувенірів безпосередньо на дошці;
- миттєво відображати матеріали з комп'ютерів або планшетів, що полегшує доступ до інформаційно-цифрових ресурсів.

Для демонстрації презентацій, що містять схеми, фотографії та відео, широко застосовуються мультимедійні проектори. Вони дозволяють вивести зображення на великий екран, щоб всі учні могли бачити матеріал одночасно.

Всі ці елементи в комплексі дозволяють створити не просто навчальний кабінет, а справжню творчу майстерню, яка сприяє розвитку працьовитості, креативності та естетичного смаку, інтегруючи традиційні ремесла з новітніми технологіями. У ній учні матимуть змогу також долучатися до проведення різних видів активного дозвілля, як-то гурткові заняття, майстер-класи, цікаві конкурси та вікторини, зустрічі з майстрами, організації виставок власних робіт [35].

Дотримання всіх зазначених вимог до організації освітнього простору дозволить створити оптимальні, безпечні та надихаючі умови для проведення цікавих, продуктивних та ефективних занять з виготовлення виробів-сувенірів. Це, у свою чергу, сприятиме всебічному розвитку творчих здібностей учнів, формуванню їхньої працьовитості, відповідальності, уважності та любові до мистецтва та праці.

1.4. Дидактичні засади реалізації освітнього процесу з технології виробництва іграшок-сувенірів

Ефективність навчального процесу на уроках технологій, особливо при вивченні виготовлення іграшок-сувенірів, з текстилю значною мірою залежить від грамотного вибору та комбінування різноманітних методів навчання. Вчителі технологій, залежно від поставлених дидактичних завдань,

вікових особливостей учнів та їхнього рівня підготовки, використовують та інтегрують словесні, наочні та практичні методи, що дозволяє забезпечити всебічний розвиток школярів.

Кожен урок, як правило, гармонійно поєднує теоретичну частину та практичне виконання завдання. Теоретичні відомості включають пояснення нового матеріалу, ознайомлення з історичними аспектами та сучасними тенденціями у декоративно-ужитковому мистецтві, інформацію пізнавального характеру про види народних промислів, регіональні особливості та промислове виробництво сувенірної продукції. Важливо, щоб подача теоретичного матеріалу була не лише інформативною, а й цікавою, здатною захопити учнів та викликати бажання до подальшого дослідження.

Вирішальне місце на уроках відводиться виконанню практичних робіт, які є кульмінацією навчального процесу. Ці роботи можуть включати:

- *виконання замальовок та ескізів* в альбомі (різних видів народних сувенірів, народних костюмів, орнаментів, моделей саморобних іграшок тощо). Це розвиває художній смак, просторове мислення та креативність;
- *розробку креслень виробів, їх лекал*, що формує навички технічного малювання та точного проектування;
- *безпосереднє виготовлення сувенірів* наприклад, іграшок, що охоплює такі етапи, як розкрій матеріалів, з'єднання деталей, оформлення та оздоблення готового виробу.

Вчителю необхідно заздалегідь ретельно продумати зміст і хід кожного заняття, щоб практична частина була природним продовженням і ефективним закріпленням теоретичних відомостей, одержаних учнями на уроці. Це забезпечує цілісність освітнього процесу та глибоке розуміння матеріалу.

На уроках технологій, що проводяться в регіонах з розвиненими народними художніми промислами, доцільно пов'язати тематику занять з місцевим мистецтвом, особливостями орнаментики своєї області чи

етнографічного регіону. Це не лише підвищує інтерес учнів, а й сприяє збереженню та популяризації культурної спадщини.

Для підтримки постійного інтересу учнів та запобігання монотонності, вчителю варто урізноманітнювати методи роботи та форми організації навчальної діяльності. При складанні плану занять необхідно враховувати вікові особливості учнів, ступінь їхньої підготовленості, наявні знання і навички, а також індивідуальні особливості кожного школяра.

Школярі зазвичай з великим захопленням займаються практичною роботою, проте важливо, щоб навчальне навантаження під час занять відповідало силам і можливостям учнів, забезпечуючи їхню зайнятість протягом всього уроку [14].

Часто учні швидко стомлюються при виконанні одноманітної роботи. Тому вчителю варто заздалегідь продумати, як побудувати урок, щоб урізноманітнити його та підтримувати високий рівень мотивації. Наприклад, практичне завдання з виконання кожної сувеніра-іграшки може включати кілька етапів: графічні зарисовки в альбомі, виконання креслення моделі, заготовку викрійок-лекал, розкрій тканини або хутра, зшивання і оформлення іграшки. Важливо спланувати заняття так, щоб за часом кожна частина практичної роботи не була надто затягнута, дозволяючи учням переключатися між різними видами діяльності.

Теоретичний матеріал зазвичай подається на початку заняття. Нову тему, те чи інше завдання треба пояснювати просто, доступно та зрозуміло, обов'язково закріплюючи пояснення показом наочного матеріалу. Теоретичний матеріал можна подавати у формі розповіді-інформації, лекції з елементами бесіди, супроводжуваної питаннями до дітей, або ж через проблемні ситуації, що спонукають учнів до пошуку відповідей.

Вибір методів навчання та методичних прийомів учителем здійснюється з урахуванням знань і практичних навичок, одержуваних учнями на уроках технологій. Тому методика навчання на початку

навчального року відрізняється від тієї, яка застосовується в кінці року, поступово ускладнюючись та надаючи більше самостійності.

На початковому етапі, знайомлячи учнів з основними способами з'єднання деталей іграшок, вчитель направляє їхню діяльність на правильне виконання прийомів зшивання деталей, ретельно стежить за якістю виконання. При виконанні первинних завдань доречні різні вправи, що вимагають від учнів набуття певних навичок. Так, заготовлюючи викрійки-лекала з щільного картону, школярам надається можливість повправлятися, вирізуючи спочатку прості форми. Вчитель має добитися від учнів точності й акуратності виконання цієї підготовчої роботи, оскільки підлітки повинні розуміти, що від неї значною мірою залежить якість подальших операцій [16].

Постійно розвиваючи інтерес учнів до занять, педагог прагне вибрати таку форму їх проведення, при якій надається можливість самостійного творчого підходу у переробці існуючих моделей або у створенні абсолютно нових зразків. Слід заохочувати сміливість у пошуках нових форм, оригінальних декоративних засобів вираження образу, прояв фантазії та можливої різноманітності в оформленні іграшок. Надаючи учням якомога більше самостійності, вчитель водночас повинен направляти їхню творчу діяльність, розвивати у них здатність самостійно вибрати тему, обмірковувати способи виконання виробу в тому чи іншому матеріалі, допомагати у вирішенні поставленого завдання, надаючи індивідуальні консультації та коригуючи процес [1].

Плануючи виконання практичних робіт протягом навчального року, вчитель може гнучко змінювати теми залежно від контингенту учнів, умов роботи, наявності та характеру заготовленого матеріалу. Виконання завдань повинне сприяти пізнавальній активності школярів, підсилювати їхню естетичну сприйнятливість, розвивати художній смак і творчі здібності [15]. До кінця навчального року учні повинні чітко засвоїти різні прийоми виготовлення плоских і об'ємних іграшок-сувенірів з тканини і хутра,

способи їх оформлення, навчитися самостійно створювати або творчо переробляти готові зразки.

Пояснення теоретичного матеріалу і практичних завдань завжди супроводжується демонстрацією наочних матеріалів. Це може бути виконання вчителем графічних робіт на дошці або на великому аркуші паперу, прикріпленому до дошки, використання мультимедійних презентацій, відеоуроків. Демонстрація послідовності виконання певного завдання дає якнайповніше уявлення про процес роботи над виробом, про його зовнішній вигляд, форму, декоративне оформлення. Готуючись до занять, вчитель особливо ретельно повинен продумувати методику демонстрації наочного матеріалу: як і в якій послідовності проводити показ і пояснення, на що звернути увагу учнів, які задавати питання для стимулювання їхнього мислення.

Необхідно пам'ятати, що учні активніше сприймають матеріал, якщо наочні посібники змінюються у міру пояснення теми. При одночасному показі різного виду наочного матеріалу увага учнів, як правило, розсіюється, що створює несприятливі умови для успішного засвоєння завдання [6]. Оптимально використовувати один-два ключові візуальні елементи одночасно.

При створенні графічних робіт (замальовуванні моделі у альбом) учням іноді недостатньо лише розглянути демонстраційний зразок чи таблицю. Тому необхідно надавати допомогу школярам у конструктивному розборі моделі сувеніра-іграшки, поясненні її пропорцій, пошуку декоративного рішення та вибору колірної гами. Пояснення рекомендується супроводжувати показом виконання графічного зображення іграшки або її деталей на дошці. Така демонстрація прийомів допомагає школярам засвоювати способи графічного зображення олівцем, фарбами (гуаш, пастель, акварель) або кольоровими фломастерами. Зображення повинні бути достатньо великого розміру, щоб всі учні змогли їх чітко побачити.

Для показу готових зразків стіл викладача рекомендується обладнати спеціальною підставкою або демонстраційним стендом. Основна мета показу готових зразків саморобних іграшок – навчити учнів правильно використовувати ці зразки у своїй роботі не як догму, а як джерело натхнення. Вчителю не варто ставити завдання точного повторення зразка з його посібників, а слід прагнути викликати у школярів бажання творити самим, змінювати, удосконалювати вироби, вносити власні ідеї. Демонстрація іграшок доповнює знання, одержані при теоретичному поясненні, та стимулює креативність.

При поясненні нового матеріалу або однакового для всієї групи завдання в основному використовують фронтальну форму роботи з учнями. Фронтальний показ – це демонстрація таблиць, малюнків, наочного матеріалу, а також різних технічних прийомів роботи, що виконуються вчителем. Показ обов'язково супроводжується детальним поясненням педагога, що забезпечує єдине розуміння матеріалу всією групою.

Виконання роботи зазвичай проходить нерівномірно: одні учні вже виконали роботу, інші ще тільки починають, а деякі можуть потребувати додаткової допомоги [17]. Тому необхідно проводити й індивідуальну роботу з учнями, часто додатково пояснювати завдання, надавати персональні консультації, коригувати помилки. Спостерігаючи за класом в цілому, вчитель завжди бачить, хто найуспішніше впорався із завданням, та іноді корисно на цьому конкретному прикладі показати всім, як треба правильно виконати ту або іншу операцію, заохочуючи взаємонавчання [23]. Поточний інструктаж учнів необхідний і при показі технічних прийомів пошиття іграшок з хутра, вовни або тканини, особливо на складних етапах.

При виконанні колективних завдань, працюючи над окремим виробом або тематичною композицією іграшок, учні виконують частину спільної роботи, наприклад, створюють окремих персонажів або деталі однієї великої іграшки. На учнів покладається велика відповідальність, вони повинні

усвідомлювати, що від їхньої майстерності та якості виконання залежить кінцевий результат колективної роботи [29].

Колективне виконання завдань – це одна з найефективніших форм організації праці, оскільки при якнайменших затратах сил і часу вдається виконати трудомістку роботу. Така форма організації праці сприяє об'єднанню колективу, формуванню командного духу, а можливість здорової конкуренції між окремими групами або індивідуальними виконавцями дозволяє прискорити роботу і значно поліпшити її якість. Колективне виконання завдань сприяє вихованню товарищескості, дружніх взаємостосунків у колективі, відчуття взаємодопомоги та взаємної відповідальності [28].

Велике виховне значення має підведення підсумків роботи, аналіз та об'єктивна оцінка її результатів. Треба пам'ятати, що лише одне необґрунтоване або надмірно критичне зауваження може позбавити учнів радості від виконаної роботи, викликати небажання продовжувати творчу діяльність. Тому оцінка повинна носити об'єктивний, обґрунтований, конструктивний та заохочувальний характер. Учні повинні розуміти, що завдання треба виконувати самостійно, з вигадкою та креативністю, або ж це повинна бути якісно виконана копія зразка, що демонструє майстерність.

Найбільш відповідна форма оцінки – це організований перегляд виконаних зразків виробів. Такий перегляд можна влаштувати як тимчасову виставку, розвісивши вироби на стендах, на дошці або розклавши їх на столі. Виставку можна демонструвати декілька днів, щоб учні з інших класів могли подивитися на сувенірні вироби, порівняти їх, гідно оцінити та надихнутися. Під час такого перегляду учні висловлюють думку про свою роботу і роботи товаришів, навчаючись самоаналізу та об'єктивній критиці. Вчитель підводить підсумки виконання робіт, акцентуючи на успіхах та надаючи рекомендації для подальшого вдосконалення [27].

Колективні перегляди виконаних іграшок-сувенірів, їхній аналіз та обговорення привчають учнів справедливо і об'єктивно оцінювати роботу

свою й інших, радіти не тільки своєму, але і загальному успіху, розвиваючи почуття спільності та взаємоповаги.

Велике значення в справі естетичного виховання учнів, розширення їхнього кругозору та формування професійної орієнтації мають екскурсії на виробництво. Знайомлячи школярів із сучасним виробництвом сувенірних виробів, педагог ставить певну мету. Слід заздалегідь продумати маршрут екскурсії, на що варто особливо звернути увагу учнів, та як пов'язати побачене з темою заняття.

Учні можна познайомити з устаткуванням у цехах, із застосуванням автоматизації і механізації при виготовленні сувенірів, з робочими професіями та процесами створення нових зразків, починаючи з лабораторії художників-конструкторів. Цікаво організувати зустріч з майстрами, художниками, технологами, попросити їх розповісти про свою роботу, творчі задуми, про те, яким матеріалом вони користуються при створенні нових зразків, про технологічні прийоми кріплення деталей, фурнітури, застосування різних матеріалів, про способи оформлення.

Особливий інтерес у учнів викликають екскурсії в музеї та на виставки декоративно-ужиткового мистецтва. Уроки із тем, пов'язаних з історією, наприклад народної забавки, виникненням різних промислів, доцільно проводити безпосередньо в музеї, де якнайповніше представлені види іграшок різних періодів, що дозволяє зануритися в історичний та культурний контекст.

Після екскурсії учням варто поділитися враженнями, узагальнити зібраний матеріал (у вигляді зарисовок, записів), укласти фотоальбом або мультимедійну презентацію, підготувати повідомлення, есе або творчі проєкти на основі побаченого. Це сприяє рефлексії, систематизації знань та розвитку комунікативних навичок.

Таким чином, комплексний підхід, що включає не тільки практичні заняття в майстерні, а й різноманітні форми теоретичної підготовки, індивідуальну та колективну роботу, об'єктивну оцінку досягнень, а також

освітні екскурсії та публічні демонстрації досягнень, робить вивчення технології виготовлення сувенірних виробів ефективним інструментом для всебічного розвитку учнівства, формування їхньої творчої особистості та підготовки до майбутнього життя.

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ СУВЕНІРІВ ІЗ ТЕКСТИЛЬНИХ МАТЕРІАЛІВ У ПРОЦЕСІ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ТЕХНОЛОГІЙ

2.1. Технологія виготовлення сувенірів із текстильних матеріалів

На уроках технологій учні опановують технологію виготовлення сувенірів-іграшок із текстильних матеріалів у процесі проєктно-технологічної діяльності. Результатом такої роботи є розробка та реалізація індивідуального або групового проєкту, тематика якого обирається на початкових етапах вивчення даної теми [11; 12]. Цей процес включає глибоке занурення у світ дослідження: учні вивчають різноманітну літературу, аналізують історичні аспекти, культурні традиції та сучасні тенденції у виготовленні сувенірів. Важливим етапом є виконання зарисовок іграшок в альбомах, розробка креслень, а також фіксація правил, нових понять та термінів у робочих зошитах. Усі ці матеріали в подальшому складають основу для оформлення портфоліо проєкту, яке є не лише звітом про виконану роботу, а й відображенням індивідуального навчального шляху та творчого зростання учня [14]. Портфоліо дозволяє відстежити етапи проєктування, прийняті рішення, виклики та їх вирішення, а також кінцевий результат.

Матеріал, зібраний та систематизований в альбомі, стає незамінним помічником у самостійній роботі над виготовленням різноманітних іграшок. Кожне нове завдання супроводжується детальними зарисовками зразків іграшок і сувенірів. При цьому необхідна активна аналітична робота думки: порівняння різних частин іграшки, їх величини, форми, об'єму, кольору, пропорцій. Старшокласники повинні навчитися правильно передавати за допомогою олівця, фарб та інших графічних засобів форму, пропорції іграшки, її характер та емоційний стан. Робота олівцем і фарбами не лише розвиває графічні навички, а й допомагає краще засвоїти конструктивну

будову моделі, співвідношення розмірів деталей та принципи гармонійних колірних поєднань.

Зарисовка різних видів, наприклад, народної іграшки, елементів народних костюмів, орнаментів або деталей сучасного одягу, є потужним інструментом, що допомагає учням у створенні власних, самостійних ескізів сувенірів-іграшок, розробці їх у матеріалі та пошуку оригінальних декоративних рішень. Це сприяє розвитку креативності та здатності до інновацій.

Викрійки-лекала є основою для точного розкрою матеріалу, тому їх правильне виготовлення та використання є критично важливим. Учні переносять готові викрійки-лекала, надані вчителем, на альбомні аркуші олівцем, потім контури кожної деталі викрійки чітко виділяють тушшю, чорнилом або фломастером [7].

При розташуванні викрійок на аркуші необхідно стежити за тим, щоб деталі не заходили одна на одну, забезпечуючи чіткість та уникнення помилок. Якщо цього уникнути не вдається, то різні деталі рекомендується обводити олівцями або фломастерами різного кольору для кращої візуалізації. На аркушах зазвичай спочатку розташовують деталі викрійок великих розмірів, а між ними поміщають маленькі, що оптимізує використання паперу. На кресленнях кожної моделі обов'язково роблять відповідний напис – назву деталі з вказівкою кількості частин, які необхідно буде викроїти з матеріалу. У верхній частині листка робиться напис – назва моделі і її коротка характеристика, що допомагає в організації та ідентифікації.

Якість виконання сувеніра з тканини чи хутра значною мірою залежить від правильної підготовки викрійок-лекал кожної моделі. Вчитель повинен пропонувати учням чергову викрійку для виконання нової іграшки лише після того, як вони, пропрацювавши її в матеріалі (наприклад, на макетній тканині), переконалися в доцільності конструкції, зручності виконання та

відповідності засобів, необхідних для створення задуманого образу. Це формує розуміння взаємозв'язку між етапами проектування та реалізації.

Для занять педагог заготовлює комплекти контрольних викрійок на кожну модель іграшки, а потім робляться їх копії для одночасної роботи всіх учнів. Викрійки-лекала можна виготовити з розрахунку один комплект на двох-трьох учнів, що сприяє взаємодопомозі та співпраці. У підготовці комплектів викрійок-лекал вчителю можуть допомагати й самі школярі, що підвищує їхню залученість та відповідальність.

Лекала виготовляють з щільного паперу або картону, причому картон є більш довговічним варіантом, оскільки він довше зберігає правильну форму при частому використанні олівця або крейди. Кожну деталь готових лекал слід чітко підписати і вказати кількість частин, яку необхідно одержати при розкрої. Наприклад: «Лапка – 4 частини», «Тулуб – 2 частини». Рекомендується також пронумерувати деталі для зручності складання.

Викрійки-лекала кожної моделі сувенірної іграшки слід зберігати в окремому конверті або прозорому файлі. Такі конверти можна склеїти з цупкого паперу або використовувати готові. Величина конверта повинна відповідати розміру лекал, щоб при зберіганні вони не перегиналися і не деформувалися. На конверті рекомендується намалювати загальний вигляд сувеніра-іграшки та зробити напис: назва, кількість деталей, використані матеріали. Конверти з викрійками краще зберігати у вертикальному положенні в ящику або коробці, це дасть можливість швидко відшукати на заняттях потрібний зразок [7]. Лекала для роботи кожен учень заготовлює самостійно на заняттях по контрольних викрійках-лекалах. Конверти для зберігання цих лекал можна зробити вдома як частину домашнього завдання.

Якщо необхідно збільшити або зменшити розмір виробу, в першу чергу збільшують або зменшують викрійку. Роблять це за допомогою сіткового методу: викрійку кладуть на папір, розмічений на квадрати із стороною, наприклад, 1 см, і обводять її. Потім на іншому місці паперу креслять таку ж кількість квадратів із стороною 0,5 см, якщо хочуть зменшити викрійку, або

із стороною 2-3 см і більше, якщо хочуть збільшити викрійку. Для зручності сторони квадратів нумерують: по горизонталі – буквами, по вертикалі – цифрами. На розкреслений лист наносять малюнок, акуратно і уважно стежачи за проходженням ліній викрійки по клітках, зберігаючи пропорції.

Виготовлення сувенірів із текстильних матеріалів – це захопливий процес, що поєднує в собі художню уяву, технічну майстерність та знання основ конструювання. Розуміння правил розкрою, з'єднання та оформлення деталей є ключовим для створення якісних та естетично привабливих іграшок.

Каркас є фундаментом для багатьох об'ємних іграшок, надаючи їм необхідної форми, стійкості та, за необхідності, рухливості. При вирізуванні картонних каркасів треба стежити за тим, щоб краї були рівними, без щербин, оскільки нечітко вирізані деталі можуть негативно вплинути на якість виконання виробу. У разі виявлення нерівностей, деталі слід переробити.

Каркаси з поролону вирізують ножицями точно по викрійці. Лекала обводять на поролоні м'яким олівцем або кульковою ручкою. Поролонові каркаси надають іграшкам м'якості та легкості, зберігаючи при цьому задану форму.

У деякі іграшки для зміцнення форми, надання стійкості або забезпечення рухливості кінцівок вставляють каркаси з дроту. Для цього дріт потрібної довжини згинають посередині, її кінці загинають петелькою або обмотують ізоляційною стрічкою, щоб запобігти проколюванню тканини або хутра. Потім дріт акуратно вставляють у форму, яку потрібно укріпити (наприклад, у довгі ніжки тварин, шию або інші елементи, що вимагають жорсткості) [8; 19; 20; 26]. Важливо використовувати дріт відповідного діаметру та гнучкості.

Виготовлення кожної моделі безпосередньо пов'язане з процесом розкрою матеріалу. Тому учні повинні знати основні властивості тканини, вміти визначати основну і повздовжню нитку (для тканин), напрямок ворсу

(для хутра), відрізнати лицьову і виворітну сторони, а також суворо дотримуватися правил розкрою для економного та точного використання матеріалу.

Різні способи з'єднання деталей сувенірних іграшок школярі освоюють у процесі виготовлення різних моделей, поступово ускладнюючи завдання. Іграшки-сувеніри з хутра і тканини в основному зшивають вручну, що дозволяє контролювати кожен стібок та досягати високої якості. Старші учні, які знайомі з роботою на швейних машинах, можуть великі деталі з тонкої тканини зшивати на машині, що значно прискорює процес.

Розкроєні деталі іграшок з тонкої тканини – ситцю, бязі й інших спочатку наживляють по краю (тимчасовим швом), а потім зшивають катушковими нитками швом «за голку» або на швейній машині. Після зшивання їх вивертають на лицьову сторону і набивають.

Деталі іграшок з товстих тканин і хутра також заздалегідь наживляють, щоб уникнути перекосу та зміщення. Якщо деталі викроєні з несипких тканин (фетр, повсть), то їх зшивають з лицьового боку швом «через край» або петельним швом катушковими нитками або нитками муліне, що створює декоративний ефект.

Іграшки з хутра зшивають з виворітного боку частими косими стібками через край і потім акуратно вивертають, щоб ворс залишався зовні.

Для набивання зшитих деталей можна використовувати вату, синтепон, сучасний синтетичний наповнювач – холлофайбер або залишки хутряного клаптя від розкрою іграшки. Набивати форми слід невеликими шматками, рівномірно розподіляючи наповнювач, заповнюючи спочатку кінці деталей та важкодоступні місця. При цьому можна допомагати собі яким-небудь тонким, довгим стрижнем, наприклад, олівцем або спеціальною паличкою для набивання. Використовувати при цьому ножиці не рекомендується, оскільки вони можуть поранити руки і прорізати деталь. Рівномірне набивання забезпечує гарну форму іграшки без горбків та провалів.

Оформлення іграшки-сувеніру є завершальним етапом, що надає виробу індивідуальності та характеру.

Очі та ніс іграшок зазвичай роблять з чорних або коричневих гудзиків без отворів, намистин, шматочків клейонки, шкіри або фетру. Зараз у крамницях для рукоділля можна знайти у продажу спеціальну фурнітуру для іграшок (безпечні очі та носики на ніжках), що значно спрощує та убезпечує процес оформлення, особливо якщо іграшка призначена для дітей. Також очі та рот можна вишити нитками муліне або акриловими фарбами для тканини.

У верхній частині плоских іграшок часто закріплюють петельку з товстої нитки, стрічки або шнура для того, щоб іграшку можна було повісити. Додатково іграшки можна прикрашати бантиками, стрічками, мереживом, бісером, пастками, вишивкою, аплікаціями, що надає їм унікальності та святкового вигляду.

Безпека праці є пріоритетом на кожному уроці технологій. Учні постійно користуються ножицями, голками, електропраскою та іншими інструментами, тому вони повинні добре знати і постійно дотримуватися правил безпеки праці та пожежної безпеки. На першому ж занятті педагог, знайомлячи учнів з різними інструментами і пристосуваннями для роботи, детально показує, як правильно ними користуватися, куди класти під час роботи і прибирати після занять. Особлива увага звертається на правильне користування електропраскою, що є джерелом підвищеної небезпеки.

Правила безпеки роботи, оформлені у вигляді плаката або стенду, рекомендується вивісити в кабінеті на видному місці, щоб учні їх бачили постійно. На кожному занятті, у міру необхідності, керівник нагадує їх учням, а також проводить короткі інструктажі перед виконанням нових видів робіт.

2.2. Укладання конспекту уроку з вивчення технології виготовлення текстильного сувеніру

Процес вивчення технології виготовлення сувенірів із текстильних матеріалів, що ґрунтується на принципах проєктно-технологічної діяльності, буде детально продемонстрований у розробленому нами конспекті уроку з технологій для учнів 8 класу. Цей конспект є практичним втіленням теоретичних засад, викладених у попередніх розділах, та покликаний забезпечити ефективне формування в учнів ключових компетентностей.

Тема уроку: Виготовлення та оздоблення сувеніра-іграшки «Новорічна кулька» або «Сніговик».

Мета уроку:

навчальна: сформувати знання про технологічну послідовність виготовлення та оздоблення текстильних сувенірів-іграшок; навчити учнів застосовувати різні техніки шиття та декорування для створення об'ємних виробів; організувати ефективне робоче місце, дотримуючись правил ергономіки та безпеки праці; ознайомити з різновидами матеріалів та інструментів, що використовуються у сувенірному виробництві;

розвивальна: розвивати творчі здібності, креативне мислення та фантазію через самостійний вибір дизайну та оздоблення; формувати просторове мислення, окомір та дрібну моторику рук; розвивати естетичний смак, вміння гармонійно поєднувати кольори та фактури; стимулювати самостійність у прийнятті рішень та пошуку нестандартних рішень;

виховна: виховувати культуру праці, старанність, акуратність та відповідальність за якість виконаної роботи; формувати повагу до традицій українського декоративно-ужиткового мистецтва; сприяти вихованню наполегливості, терпіння та цілеспрямованості у досягненні поставлених завдань; виховувати почуття колективізму та взаємодопомоги під час групової роботи;

практична: набути практичних навичок роботи з текстильними матеріалами, інструментами та пристосуваннями; створити готовий виріб – сувенір-іграшку, який може бути використаний як елемент декору або подарунок.

Об’єкт праці: Новорічний сувенір-іграшка (кулька з ниток, сніговик зі шкарпеток тощо).

Тип уроку: комбінований (поєднання вивчення нового матеріалу, формування практичних навичок та закріплення знань).

Обладнання та матеріали (загальні для кабінету): Швейні машини, праски, прасувальні дошки, ножиці кравецькі, голки швейні, нитки катушкові, матеріали для виробів, наперстки, шпильки, крейда для тканини, сантиметрові стрічки, лінійки, олівці прості та кольорові, альбоми для зарисовок, робочі зошити.

Дидактичні засоби: зразки готових виробів (новорічні кульки з ниток, сніговики зі шкарпеток, інші текстильні сувеніри); ілюстрації, фотографії, презентації, відеоматеріали із зображенням різних видів сувенірів, етапів їх виготовлення; інструкційні картки з покроковою технологією виготовлення обраного виробу; таблиці з правилами безпеки праці; мультимедійний проєктор, екран/інтерактивна дошка.

Міжпредметні зв’язки: мистецтво (композиція, колір, форма), історія (народні традиції, історія народної забавки), математика (розрахунки, пропорції), інформатика (створення презентацій, пошук інформації).

Хід уроку

I. Організаційний момент (3-5 хв)

Привітання вчителя та учнів. Перевірка присутності учнів та їхньої готовності до заняття (наявність зошитів, альбомів, інструментів).

Емоційне налаштування:

Любі друзі, добрий день! Всім натхнення на весь день!

Подивилися на мене, усміхнулися усі.

Хто готовий до роботи? Хто бадьорий?... Молодці!

– Отож, чергові, назвіть мені відсутніх і розпочнемо урок.

II. Актуалізація опорних знань та вмінь (7-10 хв)

– Що означає слово «іграшка»?

(Очікувана відповідь: *Іграшка – дитяча забавка у вигляді людини, тварини, мультиплікаційного персонажа або предмет цікавої форми чи конфігурації*).

– Як ви думаєте, чи змінюється значення іграшки з віком людини?

Прийом «Мозковий штурм»:

– Як ви думаєте, що таке іграшка-сувенір? (Запропонувати учням дати власні визначення, спираючись на попередньо вивчений матеріал).

– Що б ви подарували на згадку про себе своїм друзям чи родичам? (Заохотити до оригінальних ідей, не обмежуючись купленими речами).

– Який сувенір-іграшка буде доречним до Різдвяних та Новорічних свят? (Підвести до теми уроку).

Обговорення: Узагальнення відповідей учнів, підкреслення важливості сувенірів як пам'ятних символів та елементів декору.

III. Мотивація навчальної діяльності. Повідомлення теми, мети та завдань уроку (5-7 хв)

Слово вчителя з демонстрацією зразків:

– Сьогодні ми з вами поринемо у світ новорічних див та творчості. Погляньте на ці чудові вироби (демонстрація готових виробів). Новорічна кулька, виготовлена власноруч із ниток або шпагату, стане не лише доречним елементом святкового декору, а й приємним, щирим подарунком для ваших друзів та рідних. Із ниткових павутинок можна також створити безліч цікавих композицій для декору, виготовити казкових персонажів, як, наприклад, сніговика, або навіть цілі гірлянди. Також оригінальну іграшку-сувенір – сніговика – можна виготовити зі звичайних шкарпеток, що є чудовим прикладом вторинного використання матеріалів. Ви самі оберете, що вам більше до вподоби створити сьогодні.

Оголошення теми уроку:

– Отже, тема нашого сьогоднішнього уроку: «Виготовлення та оздоблення новорічного сувеніра-іграшки» (запис теми в зошити).

Формулювання мети та завдань: Вчитель разом з учнями формулює мету та завдання уроку, спираючись на попередню бесіду та демонстрацію.

Сьогодні на уроці ми навчимося... (навчальна мета)

Ми будемо розвивати... (розвивальна мета)

Ми будемо виховувати... (виховна мета)

Нашою практичною метою буде... (практична мета)

IV. Вивчення нового матеріалу (15-20 хв)

– Сьогодні ми почнемо виготовляти іграшки-сувеніри до новорічно-різдвяних свят, які безпосередньо асоціюються у нас із зимою та снігом. Ми розглянемо технологію виготовлення двох варіантів: ялинкової кульки з ниток та сніговика зі шкарпеток. Ви зможете обрати той варіант, який вам більше до вподоби або відповідає вашому рівню підготовки.

Проект 1: «Новорічна кулька» (виготовлення кульки з ниток)

Необхідні матеріали та інструменти для проєкту: ножиці, повітряні кульки, жирний крем (вазелін або будь-який інший жирний крем), будь-яка пряжа (вовняна, акрилова, бавовняна), клей ПВА, миска або глибока тарілка, пензлик або губка (для нанесення клею, якщо нитка суха), стрічка, тасьма (як альтернатива ниткам).

Послідовність виконання:

1. Підготовка клейового розчину. Розвести клей ПВА з водою, приблизно у співвідношенні 3:1 (3 частини клею на 1 частину води).

Ретельно перемішати до однорідної консистенції. *Альтернатива:* Замість клею можна використовувати цукровий сироп (на 1 склянку води 3-4 ст. л. цукру, довести до кипіння) чи клейстер з крохмалю (3 чайні ложки крохмалю на склянку холодної води, ретельно перемішати і довести до кипіння, постійно помішуючи).

2. *Надування кульки.* Надуту повітряну кульку до потрібного розміру (залежить від бажаного розміру сувеніра), міцно перев'язати ниткою.

3. *Підготовка ниток.* Відмотати необхідну кількість пряжі. Якщо планується просочувати нитку клеєм у мисці, покласти її в розчин на 5-10 хвилин, щоб вона добре просочилася.

4. *Змащування кульки.* Обережно змастити надуту повітряну кульку жирним кремом (вазеліном) по всій поверхні. Це запобіжить прилипанню ниток до кульки та полегшить її виймання.

5. *Обмотування кульки.* Почати обмотувати кульку просоченою пряжею (або сухою ниткою, яку потім змащувати клеєм за допомогою пензлика/губки), розподіляючи нитку рівномірно по всій поверхні, поки вона не буде нагадувати кокон або павутинку. Важливо не намотувати занадто щільно, щоб виріб був легким і ажурним.

6. *Завершення обмотування.* Нитку відрізати, залишивши невеликий кінчик, і акуратно приклеїти його до кульки, щоб нитки не розмотувалися.

7. *Сушка.* Залишити кульку сушитися у підвішеному стані (наприклад, на нитці) не менше доби, а краще 24-48 годин, до повного висихання клею.

8. *Виймання повітряної кульки.* Після повного висихання ниткового кокона, поступово розв'язати або проколоти повітряну кульку, обережно здуту її, після чого акуратно вийняти з ниткового каркаса.

9. *Кріплення.* Прив'язати до ниткової кульки зверху мотузку або стрічку для кріплення (для підвішування на ялинку або як елемент декору).

10. *Варіанти декорування та використання.* При виготовленні кульки можна використовувати пряжу (нитки) будь-якого кольору. Готовий виріб можна пофарбувати будь-якою фарбою (акриловою, аерозольною) чи

прикрасити блискітками (спреєм). Можна прикрасити кульку мішурою, стрічками, намистинами, бісером. Маленькі кульки повісити на ялинку, великими – прикрасити приміщення, створити святкові композиції.

11. *Додаткові поради.* Замість нитки можна взяти тонку мідну проволочку і так само обмотати нею кульку, створюючи металевий каркас. З'єднавши декілька кульок-павутинок різного розміру, можна змайструвати чудових сніговиків або інші фігурки. Фантазуйте і експериментуйте!

Проект 2: Виготовлення сніговика зі шкарпеток

(Ознайомлення як альтернативний варіант)

Матеріали: 2 шкарпетки (біла та кольорова), рис або інший дрібний наповнювач, нитки, голка, ножиці, гудзики, намистини, клей, елементи декору (стрічки, фетр, помпони).

Коротка послідовність

(учитель пояснює, учні можуть записати основні кроки):

1. Білу шкарпетку розрізати навпіл. Нижню частину зав'язати ниткою з одного боку.
2. Наповнити шкарпетку рисом, формуючи два «кулі» – тулуб і голову сніговика, перев'язати ниткою.
3. З верхньої частини шкарпетки зробити шапочку.
4. З кольорової шкарпетки зробити шарф.
5. Декорувати сніговика: пришити гудзики, намистини (очі, ніс), вишити рот, приклеїти декоративні елементи.

V. Практична робота (30-40 хв)

5.1. Вступний інструктаж (5 хв):

Перед тим як розпочати практичну роботу, обов'язково потрібно згадати про техніку безпеки, аби не завдати шкоди собі та оточуючим. Тому пригадаємо правила безпечної праці із колючими та ріжучими предметами, а також правила роботи з електроприладами (праска, швейна машина, якщо використовується).

(Учні повторюють правила безпечної роботи за плакатами або за вказівками вчителя, акцентуючи на тих, що стосуються конкретних інструментів, які будуть використовуватися на уроці).

5.2. Самостійна робота учнів (25-35 хв):

– А зараз ви самостійно виконуєте всі дії алгоритму виконання роботи, представлені в інструкційній картці. Оберіть проєкт, який вам до вподоби, та розпочинайте роботу.

Ілюстративна картка № 1: Виготовлення кульки-павутинки (покрокові фото/схеми).

Ілюстративна картка № 2: Виготовлення сніговика із шкарпеток (покрокові фото/схеми).

5.3. Поточний інструктаж. Вчитель здійснює обхід робочих місць, надає індивідуальні консультації, допомагає учням у вирішенні проблемних ситуацій, контролює дотримання технологічної послідовності та правил безпеки праці. Звертає увагу на якість виконання операцій. Заохочує взаємодопомогу між учнями.

VI. Закріплення нових знань та вмінь (5-7 хв)

Фронтальне опитування / Прийом «Мікрофон»:

1. Назвіть послідовність виконання кульки-павутинки.
2. Які матеріали можна обрати для виготовлення сувенірної іграшки «Сніговик»?
3. Які нові техніки ви сьогодні освоїли?
4. З якими труднощами ви зіткнулися під час роботи і як їх подолали?

Заключний інструктаж:

– Переглянувши ваші роботи, я побачила, що ви старанні учні і майже не допускали помилок у завданні, молодці! Якщо виникли деякі проблеми при зміні розмірів викрійки або при намотуванні ниток, пам'ятайте, що для цього потрібно бути більш уважним і практично, і теоретично. Дякую вам за активність та творчий підхід!

VII. Підведення підсумків уроку (3-5 хв)

Вправа «Мої очікування» / «Квітка настрою»:

– У вас на робочих столах у кожного знаходиться аркуш з намальованою квіткою з кольоровими пелюстками. Уважно розгляньте її

Фіолетова пелюстка – піднесений настрій

Червоний – захоплений настрій

Жовтий – приємний настрій

Зелений – спокійний настрій

Блакитний – сумний настрій

Помаранчевий – бадьорий настрій"

Виберіть ваш настрій: до початку уроку – поставте на обраній пелюстці
– I. Під кінець уроку – II.

Обговорення результатів, заохочення учнів до висловлення своїх почуттів.

Оцінювання: Оголошення оцінок за практичну роботу та активність на уроці, з коментарями та обґрунтуванням.

VIII. Рефлексія (2-3 хв)

Бесіда:

- Що нового дізналися на уроці?
- Чого навчилися? Які навички вдосконалили?
- Яку роботу виконали? Чи задоволені ви результатом?
- Де можна використати набуті знання та вміння у повсякденному житті або для подальшої творчості?
- Що було найцікавішим, а що – найскладнішим?

IX. Домашнє завдання (1-2 хв)

- Завершити виготовлення сувеніра-іграшки, якщо не встигли на уроці.
- Придумати та замалювати в альбомі 2-3 варіанти декорування готового виробу або ідеї для створення інших текстильних сувенірів.
- За бажанням: дослідити історію виникнення новорічних іграшок або традиційних українських іграшок-оберегів.

X. Прибирання робочих місць та майстерні (2-3 хв)

- Організоване прибирання робочих місць.
- Розміщення інструментів та матеріалів на свої місця.
- Прибирання майстерні.

2.3. Розробка портфоліо проєкту «Сувенір із текстильних матеріалів»

Розробка творчого проєкту є кульмінацією навчальної діяльності на уроках технологій, дозволяючи учням застосувати набуті знання та вміння у практичній, індивідуальній або груповій роботі. Проєктна діяльність сприяє розвитку самостійності, креативності, критичного мислення та здатності до вирішення проблем.

Організаційний етап

На цьому етапі відбувається занурення учнів у проблематику проєкту та визначення його основних параметрів. Тема даного проєкту – «Сувенір із текстильних матеріалів» – надає учням широкі можливості для ознайомлення з різноманітними аспектами текстильного виробництва та сувенірної справи. Зокрема, учні матимуть змогу: ознайомитися з видами текстильних волокон (натуральних, штучних, синтетичних), їхніми властивостями та характеристиками; дослідити різновиди текстильних матеріалів (тканини, неткані матеріали, трикотаж, хутро) та їхнє застосування у сувенірному виробництві; вивчити види сувенірів, їхнє призначення, історію виникнення, культурне значення та сучасні тенденції використання; ознайомитися з широким спектром матеріалів та інструментів, які використовуються для виготовлення сувенірів, а також з правилами безпечної праці та санітарно-гігієнічними вимогами під час роботи; опанувати технологію виготовлення обраного сувеніра; розглянути різні види оздоблень сувенірів, що дозволить розширити їхній художній арсенал; навчитися ефективно організовувати своє робоче місце, що є важливою складовою культури праці.

Сувенір (від фр. *souvenir* – спогад, пам'ять) – це не просто подарунок або річ на згадку, це матеріальний об'єкт, що несе в собі емоційну, культурну та історичну цінність. Ще в недалекому минулому сувеніри виготовлялися виключно вручну, відображаючи унікальність та майстерність ремісника. З

розвитком як внутрішнього, так і іноземного туризму, виникла ціла сувенірна промисловість, що задовольняє попит на пам'ятні предмети [24; 25].

Презентуючи безліч аспектів країни, міста чи події, сувенір відіграє роль своєрідного «посла». Деякі люди інтерпретують свою подорож саме завдяки сувеніру, що супроводжує їх у дорозі, стаючи візуальним нагадуванням про пережиті враження. Придбати сувенір – це все одно, що «імпортувати шматочок країни», її культури, традицій та атмосфери. Відповідно, сувеніри несуть колорит місця, в якому вони були зроблені і придбані. Це може бути емблема міста, зображення пам'ятного місця, об'єкт культури, національний символ. Сувеніри часто продаються в спеціалізованих магазинах, сувенірних лавках та на ярмарках. Важливо розрізняти як вкрай неякісні сувеніри, що не володіють художньою цінністю, так і високоякісні зразки, що є справжніми предметами мистецтва. Слід також пам'ятати, що деякі види сувенірів (наприклад, антикваріат або предмети культурної спадщини) заборонено вивозити з країни без відповідних дозволів [34].

Етикет передбачає певне правило при даруванні сувенірів: не варто дарувати надто дорогих речей, адже головна цінність сувеніра полягає не в його вартості, а в пам'яті та емоціях, які він несе [5; 30]. Сувеніри, зроблені власноруч, набувають особливої цінності, оскільки в них вкладено час, зусилля та частинка душі майстра. Це робить їх унікальними та незабутніми подарунками.

Своїми руками можна зробити безліч різноманітних сувенірів: рамки для фотографій, скриньки, картини, колажі, плоскі та об'ємні композиції, панно, іграшки, навчитися складати букети, виготовляти аплікації тощо. Сувеніри можна виготовляти з будь-яких підручних засобів та вторинних матеріалів: картону, кольорового паперу, природних матеріалів (шишки, листя, гілочки), ниток, дроту, бісеру, гудзиків, старих тканин.

Як сувенір-подарунок особливою популярністю користуються вироби із текстильних матеріалів (шиті, в'язані, плетені, валяні тощо). Це можуть бути:

- 1) функціональні аксесуари: чохол для мобільного телефону, пенал, косметичка, гаманець, сумки, ключниці;
- 2) прикраси: кольє, браслети, брошки, обручі для волосся;
- 3) декоративні елементи інтер'єру: декоративні наволочки для подушок, шалики, картини-панно, прихватки для штор, серветки;
- 4) іграшки: ляльки (шиті, мотані, в'язані, плетені, валяні), м'які іграшки-звірята, іграшки-обереги, іграшки-декор.

В якості матеріалів для виготовлення виробу може слугувати будь-який текстильний матеріал та фурнітура: сукно, драп, фетр, шовк, вовна, синтетичні тканини, мереживо, оксамит, штучне хутро, бавовна, льон, джинс, нитки швейні, вишивальні, пряжа, атласні стрічки, тасьма, сутаж, шнури, гудзики, кнопки, бісер, намистини, склярус, блискітки, клей, а також різноманітні наповнювачі (синтепон, холлофайбер) для надання об'єму.

Призначення проектного виробу. Сувенір, призначений для того, щоб зробити приємне людині, несе подарунковий характер, символізуючи увагу та турботу. Це той предмет, який дарується на довгу пам'ять, він є невід'ємним елементом декору інтер'єру, створюючи затишок та відображаючи індивідуальність власника, і часто має певну функціональність, поєднуючи красу та практичність.

Вимоги до конструкції виробу. Основною вимогою до проектного виробу є його здатність створювати святковий настрій (якщо це тематичний сувенір), естетичну привабливість та, за можливості, мати певну ужиткову функцію. Виріб повинен бути:

- *оригінальним* – мати унікальний дизайн або інтерпретацію;
- *естетичним* – гармонійним за формою, кольором, фактурою, відповідати художньому смаку;

- *функціональним* – якщо це передбачено задумом (наприклад, подушка, чохол);
- *безпечним* – виготовленим з безпечних матеріалів, без гострих елементів, що можуть травмувати;
- *технологічним* – відносно простим у виготовленні з урахуванням наявних навичок та обладнання;
- *якісним* – виконаним акуратно, з дотриманням технологічних вимог.

Конструкційний етап

На цьому етапі відбувається аналіз існуючих аналогів для вибору оптимального варіанту виробу, який найкраще відповідатиме поставленим вимогам та можливостям виконання.

Аналіз моделей-аналогів

В якості орієнтованих об'єктів праці пропонуються такі сувеніри з текстильних матеріалів:

1. Чохол для телефону/планшету:

- *Призначення:* Захист пристрою від пошкоджень, декоративна функція.
- *Матеріал:* Фетр, щільна бавовна, драп, штучне хутро.
- *Оздоблення:* Аплікація, вишивка, бісер, гудзики.
- *Складність виготовлення:* Середня.

2. Кольє з текстильних елементів:

- *Призначення:* Декоративна прикраса.
- *Матеріал:* Стрічки, мереживо, фетр, намистини, бісер, нитки муліне.
- *Оздоблення:* Вишивка, плетіння, аплікація.
- *Складність виготовлення:* Висока (вимагає дрібної моторики та акуратності).

3. Прихватка для штор (декоративна):

- *Призначення:* Функціональний елемент декору вікна.
- *Матеріал:* Бавовна, льон, фетр.

- *Оздоблення:* Аплікація, вишивка, тасьма, гудзики.
- *Складність виготовлення:* Низька/середня.

4. Декоративна подушка:

- *Призначення:* Елемент декору інтер'єру, може виконувати ужиткову функцію (для відпочинку).
- *Матеріал:* Льон, бавовна, гобелен, оксамит, велюр, фліс.
- *Оздоблення:* Рюші, оборки, вишивка, мереживо, стрічки, намистини, аплікація.
- *Складність виготовлення:* Середня.

У результаті проведеного аналізу моделей-аналогів можна зробити наступний висновок. Всі представлені вироби відповідають своєму призначенню та демонструють різноманіття можливостей роботи з текстильними матеріалами. Крім того, вони достатньо прості з точки зору технології виготовлення для учнів 8 класу, що дозволяє реалізувати проєкт у межах шкільного курсу технологій.

Використані в моделях тканини гарних кольорів, мереживо, камінці, вишивка – надають виробам ошатний, святковий та естетично привабливий вигляд.

В якості моделі для подальшого проєктування та детальної розробки обрано модель 4 – декоративна подушка. Цей вибір обґрунтований кількома факторами:

1) *актуальність та універсальність* – декоративні подушки є популярним елементом інтер'єру, що дозволяє учням створити виріб, який буде корисним та естетично привабливим у їхньому власному домі або стане чудовим подарунком;

2) *технологічна доступність* – виготовлення подушки дозволяє застосувати базові швейні навички (розкрій, зшивання, обробка зрізів, набивання), а також надає широкі можливості для творчого оздоблення;

3) *можливості для креативності* – велика поверхня подушки дає простір для застосування різних технік декорування (вишивка, аплікація,

пришивання фурнітури, створення рюшів), що сприяє розвитку художнього смаку та індивідуальності учнів;

4) *відповідність віку* – складність виготовлення подушки є оптимальною для учнів 8 класу, дозволяючи їм успішно завершити проєкт та отримати задоволення від результату.

Завершальним етапом даного етапу дослідження є розробка ескізного проєкту майбутньої моделі з точним описом зовнішнього вигляду, що включає розміри, форму, основні елементи декору та колірну гаму.

Обраний виріб – декоративна подушка – повністю відповідає всім раніше сформульованим вимогам:

1. Можливість індивідуального дизайну та оздоблення забезпечує оригінальність кожної подушки (оригінальність конструкції).

2. Базові швейні операції доступні для учнів 8 класу (простота у виготовленні).

3. Виріб є декоративним елементом інтер'єру та може використовуватися за прямим призначенням (відповідність призначенню).

4. Досягається за рахунок дотримання технологічної послідовності та акуратності (охайність виготовлення).

5. Подушка може слугувати для комфорту та відпочинку (функціональність).

6. Широкі можливості для декорування дозволяють створити естетично привабливий виріб (естетичність).

Отже, обраний виріб відповідає поставленим вимогам і є оптимальним для реалізації творчого проєкту.

Технологічний етап

На цьому етапі відбувається деталізація технологічної послідовності виготовлення обраного виробу, а також визначення критеріїв оцінки якості.

Опис виробу: проєктована декоративна подушка матиме стандартні розміри 35 x 35 см, що є зручним для використання та інтеграції в інтер'єр. Виріб має форму квадрата, що спрощує розкрій та зшивання. Основа

подушки буде оздоблена різноманітною фурнітурою, стрічками, а краї виробу оброблені швом «упідгин з закритим зрізом», що забезпечує охайний та міцний край.

Вимоги до матеріалів: для виготовлення декоративної подушки рекомендується використовувати лляну або бавовняну тканину для основи (бажано світлого кольору для кращого сприйняття оздоблення). Ці тканини відповідають наступним вимогам:

1) *міцність* – забезпечує довговічність виробу;
 2) *легкість* – робить подушку комфортною у використанні;
 3) *еластичність* – дозволяє тканині добре тримати форму та адаптуватися до наповнювача;

5) *високі гігієнічні властивості* – важливі для виробів, що контактують зі шкірою (натуральні волокна добре пропускають повітря, вбирають вологу);

6) *доступність* – матеріали повинні бути легкодоступними для учнів;
 7) *легкість у догляді* – тканина має добре пратися та прасуватися;
 8) *повітропроникність* – захищає від пилу та забезпечує вентиляцію;
 9) *приємність на дотик* – забезпечує комфорт при використанні;
 10) *декоративні матеріали* – для оздоблення підбираємо атласні стрічки, рюші, мереживо, намистини (середнього розміру), шнурочки та іншу фурнітуру, улюблені пам'ятні зображення, що гармонійно поєднується з основною тканиною та створює бажаний естетичний ефект.

Інструменти та обладнання: Голки швейні (ручні та машинні), ножиці кравецькі, шпильки, крейда для тканини, лінійка, сантиметрова стрічка, олівець, наперсток, праска, прасувальна дошка, швейна машина (за наявності та вміння працювати), інструмент для набивання (наприклад, дерев'яна паличка).

Матеріали: Тканина для основи (льон, бавовна) розміром 35х35 см (2 шт. для наволочки, 2 шт. для внутрішньої подушки), наповнювач (синтепон, холлофайбер), нитки швейні (в тон тканини), вишивальні нитки (муліне,

ірис), атласні стрічки, тасьма, сутаж, шнури, мереживо, гудзики, намистини, бісер, стеклярус, блискітки, клей для текстилю (за необхідності для фіксації дрібних елементів).

Послідовність виготовлення:

1. Підготовчий етап:

- розкроїти два квадрати тканини розміром 35 х 35 см для зовнішньої наволочки, враховуючи припуски на шви (1-1.5 см);
- розкроїти два квадрати тканини такого ж розміру для внутрішньої подушки (чохла для наповнювача);
- підготувати всі необхідні матеріали та інструменти.

2. Виготовлення внутрішньої подушки:

- зшити дві частини внутрішньої подушки по трьох сторонах, залишивши одну сторону відкритою;
- вивернути на лицьовий бік, набити синтепоном/холлофайбером до бажаної щільності;
- зашити отвір потайним швом.

3. Оздоблення лицьової частини наволочки:

- нанести на одну з основних частин наволочки (лицьову) малюнок або контур для вишивки/аплікації за допомогою зникаючого маркера або крейди;
- виконати вишивку по контуру або заповнити елементи ниткою, бісером, пастками;
- пришити рюші, стрічки, мереживо або інші декоративні елементи згідно з ескізом;
- оздобити виріб намистинами, камінцями, гудзиками та дрібними елементами, використовуючи нитки або клей для текстилю.

4. Зшивання наволочки:

- зшити дві частини наволочки по трьох сторонах, залишивши одну сторону відкритою для вставляння внутрішньої подушки;

- обробити зрізи швом «упідгин з закритим зрізом» або оверлоком для запобігання обсипанню;
- пришити застібку (блискавку, гудзики, кнопки) або виконати клапан для зручного вставляння подушки.

5. Фінальна обробка:

- вивернути наволочку на лицьовий бік, ретельно розправити шви;
- відпрасувати виріб;
- вставити внутрішню подушку в наволочку.

Якість виготовленого виробу визначається за комплексними показниками, що охоплюють різні аспекти. Виріб відповідає усім показникам якості та поставленим вимогам, що робить його успішним результатом проєктної діяльності.

Заключний етап

На заключному етапі проєктування відбувається підбиття підсумків, аналіз економічної доцільності та формулювання висновків.

Визначення собівартості виробу: Для виробництва декоративної подушки необхідні наступні орієнтовні витрати:

Матеріал	Витрата матеріалів (м/шт)	Ціна (грн. за 1м/1шт)	Загальна вартість матеріалу (грн)
Тканина на основу	1 м	10 грн	10 грн
Стрічка коричнева	2 м	2 грн	4 грн
Стрічка кремова	2 м	2 грн	4 грн
Намистини	10 шт	0.30 грн	3 грн
Камінці	15 шт	0.20 грн	3 грн
Стрічка тоненька	3 м	1.50 грн	4.5 грн
Нитки	1 шт	1.50 грн	1.5 грн
Разом			30 грн

Примітка: До собівартості не включено вартість праці, амортизацію обладнання та інші накладні витрати, оскільки проєкт виконується в навчальних цілях.

Висновок до проєкту: Отже, реалізований творчий проєкт з виготовлення декоративної подушки є економічно вигідним, оскільки

загальні витрати на матеріали становлять відносно невелику суму – 30 гривень (за умовними цінами).

Виріб є функціональним, оскільки може використовуватися як елемент декору інтер'єру та для комфорту. Він також відповідає високим естетичним критеріям, завдяки гармонійному поєднанню кольорів текстилю та оздоблення, що надає йому святкового та привабливого вигляду.

Проект виявився цікавим та відносно легким у виготовленні для учнів 8 класу, що підтверджує його дидактичну цінність.

Створений сувенір може слугувати чудовим подарунком, несучи в собі тепло рук майстра та індивідуальність. Таким чином, проєкт успішно досяг поставлених цілей, демонструючи практичне застосування знань та розвиток творчих здібностей учнів.

Висновки

За результатами виконання магістерської роботи зроблені такі висновки:

Сувенір у сучасному контексті є матеріалізованим символом досвіду, що виконує функцію невербального комунікативного акту. Основна роль сувеніра – фіксація моменту та культурний обмін. Він передає емоції та спогади, зміцнюючи міжособистісні зв'язки. Українські сувеніри поєднують традиційну естетику (орнаменти, символіка) із сучасним дизайном. Це перетворює їх на втілення національної ідентичності та засіб трансляції історичної та культурної спадщини.

Унікальність сувеніра критично залежить від правильного вибору матеріалів. Майстер виступає як творець-технолог, а сировина визначає естетичні, функціональні та економічні характеристики виробу. Матеріали для сувенірів класифікуються на три функціональні групи: конструктивні (основа) – забезпечують міцність і форму (дерево, кераміка, метали); декоративні (оздоблення), які надають візуальній привабливості та текстури (бісер, фарби, текстиль, фурнітура); допоміжні – використовуються для підтримки та наповнення (картон, дріт, синтетичні наповнювачі). Рациональний вибір матеріалів та інструментів є запорукою успішної реалізації творчого задуму.

Ефективне освоєння технологій виготовлення сувенірів вимагає створення стимулюючого та безпечного навчального простору. Майстерня повинна бути організована відповідно до вимог ергономіки та безпеки. Оптимізація освітнього простору безпосередньо сприяє всебічному розвитку творчих здібностей учнів, формуванню їхньої працелюбності та відповідальності.

Ефективність навчання виготовленню текстильних сувенірів забезпечується інтеграцією різних методів навчання. Вчителі поєднують словесні, наочні та практичні методи, адаптуючи їх до дидактичних цілей та

віку учнів. Комплексний підхід включає практичні заняття, теоретичну підготовку, індивідуальну та колективну роботу, а також екскурсійну діяльність та публічну презентацію робіт. Це гарантує всебічний розвиток особистості та її готовність до майбутньої діяльності.

Опанування технології виготовлення сувенірів відбувається через проєктно-технологічну діяльність, кульмінацією якої є розробка та захист проєкту. Процес включає: дослідження (аналіз літератури, історії та сучасних тенденцій); проєктування (розробка ескізів, креслень); документування (фіксація правил, термінів у робочих зошитах) та безпосереднє втілення в матеріалі. Всі напрацювання систематизуються у портфоліо проєкту, яке є звітом про виконану роботу та документом, що відображає індивідуальний навчальний поступ.

Принципи проєктно-технологічної діяльності у виготовленні текстильних сувенірів були практично реалізовані у розробленому нами конспекті уроку для 8-го класу, що підтверджує ефективність теоретичних засад для формування ключових компетентностей.

Творчий проєкт є завершальним етапом навчання, що дозволяє учням застосувати набуті знання та навички на практиці. Ця діяльність розвиває самостійність, креативність, критичне мислення та здатність до вирішення інженерно-технічних завдань.

А отже, проєктна діяльність у сфері виготовлення сувенірів є потужним інструментом для підготовки компетентних, творчих та ініціативних особистостей, готових до викликів сучасного світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Божко І.Г. Використання методу проектів у процесі вивчення мистецьких дисциплін. Фастів, 2012. 42 с.
2. Державні санітарні правила і норми влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0063588-01#Text>
3. Державні будівельні норми України. Будинки і споруди. Заклади освіти. ДБН В.2.2-3:2018 із зміною №1. URL: https://dreamdim.ua/wp-content/uploads/2022/08/Zmina1-DBN-V_2_2-3-2018.pdf
4. Енциклопедія освіти / голов. ред. В. Г. Кремінь. Київ : Юрінком Інтер, 2008. 724 с.
5. Етика ділових відносин : навчальний посібник / Лесько О. Й., Прищак М. Д., Залюбівська О. Б. та ін. Вінниця : ВНТУ, 2011. 309 с.
6. Забродська Л.М, Онопрієнко О.В, Цимбалару А.Д., Хоружа Л.Л. Інформаційно-методичне забезпечення проектно-технологічної діяльності вчителя: Науково-методичний посібник / За ред. А.Д. Цимбалару, О.В. Онопрієнко. Харків: Вид. група «Основа», 2007. 48 с.
7. Комбінована іграшка-сувенір їжачок. З'єднання готових деталей та оздоблення іграшки. URL: <https://vseosvita.ua/library/kombinovana-igraska-suvvenir-izacok-zednanna-gotovih-detalej-ta-ozdoblenna-igraski-436192.html>
8. Курчак К, Заєць Л. Забавні саморобки з вовни. Київ: Скіф, 2012. 64 с.
9. Лазур К.Р. Швейне матеріалознавство. Львів: Світ, 2004. 240с.
10. Мельник Г.М. Методика викладання обслуговуючої праці Дрогобич: РВВ ДДПУ, 2005. с. 21-24.
11. Модельні навчальні програми для 5-9 класів Нової української школи (запроваджуються поетапно з 2022 року) URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

12. Навчальні програми для 10-11 класів. Технології 10-11 класи (рівень стандарту). URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
13. Поняття українського національного сувеніру та історія його розвитку. URL: <https://docs.google.com/document/d/1PJ9GmeLjJLcyH-8TsMkHfSEP7qzLXMHq6QBBvUqBc0/preview?hgd=1&tab=t.0>
14. Проектна діяльність у технологічній освіті: науково-методичний посібник / під заг. ред. проф. В.С. Пікельної. Кривий Ріг, 2012. 295 с.
15. Робота з обдарованими дітьми / М. О. Володарська, А. І. Настенко, О. М. Пілаєва, С. М. Полуніна, В. М. Сисоєва. Харків. : Вид. група «Основа», 2010. 192 с.
16. Романовська М. Б. Метод проектів у навчальному процесі: методичний посібник. Харків.: Веста: Видавництво «Ранок», 2007. 160 с.
17. Рудько Г. Робота з обдарованими учнями. *Сучасна школа України*. 2015. № 1. С. 4-17. 1
18. Силецька І.Б. М'яка іграшка : ляльки-рукавички і забавні іграшки своїми руками. Київ : Країна Мрій ; 2006. 176 с.: іл.
19. Скляренко Оксана. Іграшковий дивосвіт. Основи моделювання м'якої іграшки. Тернопіль: В-во: Навчальна книга – Богдан, 2012. 228 с.: іл.
20. Скляренко О. М'яка іграшка своїми руками. Кропивницький: В-во Мікко, 2011. 88 с.
21. Скрипник, М.І. Шкільний урок ХХІ ст.: типи, проекти, аналіз: Нотатник педагога . Київ, Шкільний світ, 2020. 138 с.
22. Словник іншомовних слів / Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана ; уклад.: Л. В. Музичко, Л. М. Шкарапута, С. М. Морозов. Вид. 2-ге, допов. та доопрац. Київ: Наукова думка, 2019. 786 с.
23. Стойкова Н.М. Робота з обдарованими учнями як стратегічний напрям інноваційного розвитку. *Обдарована дитина*. 2010. № 1, С. 5-16.
24. Сувенір. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Сувенір>

25. Сувенір / Словник української мови: в 11 томах. Том 9, 1978. С. 818.
26. Твердохліб Олена. М'які іграшки своїми руками Харків: В-во Торнадо, 2006. 96 с. іл.
27. Терещук А., Вдовиченко А. Навчання учнів основних етапів проектно-технологічної діяльності. *Трудова підготовка в закладах освіти*. 2004. № 4. С. 10–13.
28. Технології проектування в практиці роботи загальноосвітнього навчального закладу: теоретико-практичний аспект: посібник. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2014. 336 с.
29. Тищенко В. Метод проектів на уроках з художньої праці. Початкова школа. 2000. № 9. С. 46 – 49.
30. Тимошенко Н.Л. Діловий етикет. Київ: «Знання», 2006. 89 с.
31. Тхоржевський Д.О. Методика трудового та професійного навчання: навч. посіб. Ч.2. Київ: 2000. 246 с.
32. Фоміна О. Проектна діяльність як метод роботи з обдарованими дітьми. Школа. №9. (вересень 2010). С. 85-89.
33. Цікаві факти з історії виробництва сувенірів. URL: <https://toneto.net/news/kultura/cikavi-fakti-z-istoriyi-virobnictva-suveniriv>
34. Шкварок І.М., Фордзюн Ю.І., Іванчо Т.Р. Вироби із шкіри – сувенірна продукція, об'єкти промислу та декоративно-прикладного мистецтва. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2012. № 13(8). С. 24-35
35. Яременко, Н. В. Дозвіллезнавство : навч. посібник. Фастів : Поліфаст, 2007. 460 с.